

William Shakespeare
BOUŘE
Přeložil Ladislav Čelakovský.

[Errata uvedená na konci svazku. Opravy jsou zaneseny do textu:
Na straně 19. řádku 1 shora čti *zbaven místo pozbaven*.
Na straně 19. řádku 16 zdola čti *kdybych jen byl* místo *Ó kéžbych byl*.
Na straně 31. řádku 5 shora čti *Tak slyš!* místo *Tak jest*.
Na straně 32. řádku 6 zdola čti *trepky* místo *tretky*.]

Osoby.

Alonso, král Neapolský
Sebastián, jeho bratr
Prospero, pravý vévoda Milánský
Antonio, jeho bratr, uchvatitel vévodství Milánského
Ferdinand, syn krále Neapolského
Gonzalo, pocitivý starý rada králův
Adrian, >
Francisco, > pánové Neapolští
Kalibán, divý a nestvůrný otrok
Trinkulo, šprymovník
Stefano, chlastavý číšník
Zprávce korábu, nadplavčí a lodníci
Miranda, dcera Prosperova
Ariel, vzdušný duch
Iris, >
Ceres, >
Juno, >
Nymfy, >
Zenci, > duchové
Jiní **duchové**, služební Prosperovi

Jeviště: Zprvu koráb na moři, potom neobydlený ostrov.

Jednání první.

Výjev první.

Koráb na moři. Bouře s hromobitím a blýskáním.
Vystoupí Zprávce korábu a Nadplavčí.

Zprávce. Nadplavčí!
Nadplavčí. Zde, zprávče! Jak se daří?
Zprávce. Dobře; promluvte k našemu mužstvu; mějte se chutě ku práci, jinak vrazíme na mělčinu; přitočte se, přitočte se!
Odejde.

Vystoupí plavcové.

Nadplavčí. Dítky! hlavu vzhůru, vesele, dítky! vesele, zčerstva, zčerstva! Sviňte hlavní plachtu; dávejte pozor na zahvízdnutí zprávcovo. – I tedy nadýmej větře dudy, až prasknou, pokud místa dost.
Vystoupí Alonso, Sebastian, Antonio, Ferdinand, Gonzalo a jiní z lodního kotce.

Alonso. Milý nadplavčí, dej si záležeť! Kde je zprávce? Ukažte se co muží!

Nadplavčí. Nyní prosím, zůstaňte dole!

Antonio. Kdež je zprávce, nadplavčí?

Nadplavčí. Což ho neslyšíte? Vy nám jen překážíte v práci; hleďte si svého kotce, vy jenom bouři pomáháte.

Gonzalo. Nu, upokoj se, přítele!

Nadplavčí. Až se moře upokojí. Pryč odtud! Co se ptají tyto vzteklice po jménu krále? Do vašich komnat, já řku. Nechte řečí, nevytrhujte nás.

Gonzalo. Ale považ pak, koho tu máš na palubě.

Nadplavčí. Nikoho, jehož bych víc než sebe miloval. Vy jste rádcem: umíte-li těm živlům rozkázat, aby utichly a uložily

se v pokoji té chvíle, ani provazu do rukou více nevezmeme. Ukažte, seč je vaše Velevázenost'. Pak-li ale s to nejste, děkuje pánu bohu, že jste ještě na živu, a připravujte se ve svém pokojíku na nejhorší, jest-li nám té hodiny souzeno. – Vesele, mé dítky! – S cesty, pravím!

Odejde.

Gonzalo. Ten chlapík mi dodává dobrou naději; myslím, že mu smrt' utopení není na čele napsána; jeho tvář je nevyrovnaně šibeničná. Dej si záležeti na jeho oběšení, štěstí laskavé, učiň provaz jeho osudu lámem kotvy naší; neboť to se již trhati počíná. Jestliže se on nenařodil, aby na šibenici umřel, máme srdečně špatné vyhlídky.

Všickni odejdou.

Vrací se Nadplavčí.

Nadplavčí. Skloňte svrchní stežeň, zčerstva, níže! níže! Zkuste to s velikou plachrou.

Křik uvnitř.

Tisíc láter do jejich břečení, oni přehulákají bouři i naše namáhání.

Vrací se Sebastian, Antonio a Gonzalo.

Jste tady zas? Co tu chcete? Máme nechat všeho a se utopit? Chce se vám koupele do smrti?

Sebastian. Bodejž ti na jazyku vřed, štěkavý ty, rouhavý, boháprázdný pse!

Nadplavčí. Tedy pracujte vy za nás!

Antonio. Jdi do pekel, ty štěkavče! do pekel, ty neotesaný křiklounie! My se bojíme méně utopení, nežli ty.

Gonzalo. Že se ten chlap neutopí, za to stojím, a kdyby lod' nebyla trvanlivější než ořeší škořápka a tak bezedná jako frejovná dívčina.

Nadplavčí. Po větru lod'! rozvíňte obě plachty! znova na moře! vybočte lod'!

Vcházejí plavci, promokli.

Plavci. Po všem veta! modleme se, modleme se! všecko ztraceno.

Nadplavčí. Musí tedy naše ústa zmودrat?

Gonzalo. Král klečí a králevičem na modlitbách. Pomáhejme jim; osud nás je stejný.

Sebastian. Mne přešla trpělivost'.

Antonio. Tak nás opilci šálí o život.

Ty lotře hubatý, kéž bysi kdes umýván ležel vlnou desaterou.

Gonzalo. Však oběšení neu jede, byť naději tu každinká vody krupěj zapírala, a jícen, pohltit ho, šklebila.

Zmatené pokřikování uvnitř.

Jedni (křičí ze vnitřku). Bůh nám buď milostiv!

Druzí (takže). Toneme, toneme!

Jiní (takže). S bohem, má ženo a dítky! S bohem, bratře!

Jiní (takže). Toneme, toneme, toneme!

Antonio. Utočme všichni s králem.

Odejde.

Sebastian. A s ním se rozžehnejme.

Odejde.

Gonzalo. Věru, nyní bych vyměnil s radostí tisíc honů moře za jediný korec hubené země, vysoké planiny, hnědého vřesoviště neb čehokoliv jiného. Staň se vůle Páně, ačkoli bych radši umřel suchou smrtí.

Odejde.

Výjev druhý.

Ostrov před chatrčí Prosperovou.

Vystoupí Prospero a Miranda.

Miranda. Jestli jste uměním svým, drahý otče, tak vlny rozhucel, utište je zas.

Vždyť skoro nebe čpavou síru srší, a moře jen, jež šplýchá k nebes tváři, ten plápol hasí. O já trpěla pospolu s trpícími. Statný koráb,

v němž jistě dychal mnohý sličný tvor,
se rozkotal. O křik jejich mi srdce
až pronikal. Nebožci, zhynuli!
Já, tehdy mocným bohem jakýms jsouc,
byla bych moři propadnout se dala,
dřív než by spolknout smělo statnou lodí
i s lidských duší nákladem.

Prospero. Utíš se!
Pust' mimo strach, uchláchol srdce lítost,
neb nikdo v lodí nevzal pohromu.

Miranda. Ó běda tomu dni!

Prospero. Vlas nebyl skřiven.
Co činil jsem, to pouze z lásky k tobě,
k tobě, má drahá, k tobě, dcero má,
jež nevíš, kdo jsi, aniž tušit můžeš,
odkud jsem já, že jsem co vyššího,
než Prospero, pán chudé chatrče
a tvůj nevětší otec.

Miranda. Více poznat
mi nikdy na mysl nepříšlo.

Prospero. Čas již,
abych ti více zjevil. – Vztáhni ruku,
a čarovný ten plášť mi sejmi – tak!
Tu lež, mé umění! Již utří slze,
utíš se: ztruskotání hrozný výjev,
jenž pohnul celou útrpností tvou,
takýmto předvídáním vědy své
jsem jistě řítil, že nijedné duši –
ba ani vlasu v lodi nezkřiveno
ni jednomu, jež slyšela jsi volat,
neb tonout viděla.

Miranda. Již častokrát
jste o mému rodu počal vypravovat,
však odmlčev se neplodným domněnkám
oddal jste mne, řka: *sečkej, ještě ne.*
Prospero. Ted' bije hodina: ten okamžik
tě vybízí, bys otevřela sluch.
Poslechni, pozor dávej! (*Přisedna k ní.*) Spomínáš-li
na čas jakýs, než přišli jsme v tu chýžku?
Nemyslím sic, neb tehdy sotva jsi
tří léta počítala.

Miranda. I však předce.

Prospero. Nač tedy, na dům-li neb osoby?
Pověz mi obraz každé věci, jenž
se vtisknul ve tvou pamět.

Miranda. Dávno tomu,
a spíš se rovná snu, než skutečnosti,
nač upomínka svítá. Neměla jsem
ke službě čtyři chůvy nebo pět?

Prospero. Měla's, a víc, Mirando. Čím to jest,
že žijí v myslí tvé? Co vidíš dálé
v té dálné, temné času propasti?
Snad, když spomínáš věci z doby, než
sem přišla jsi, víš též, jak's přišla sem?

Miranda. Však na to nemohu si spomenout.

Prospero. Již tomu ted', Mirando, dvanáct let,
co otec tvůj byl vévodou milánským,
jsa mocný kníže.

Miranda. Nejste vy mým otcem?
Prospero. Tvá matka byla vzorem každé ctnosti,
a řekla mi, že's dcerou mou, – tvůj otec
byl vévodou v Miláne, jedinou
ty jeho dědičkou a princeškou,
nic hůře zplozenou.

Miranda. Ó nebesa,
jaký zlý osud odtamtud nás vyhnal?
Či nám byl k štěstí?
Prospero. Obé, dcero má!
Zlý úklad z vlasti vyšval nás, jak pravíš,

sem ale nás dovedla blahá moc.

Miranda. Ó srdce mé krvácí při myšlénce
na starost, již sem vám tu činila,
ač zapomenutou. Ó prosím, mluvte!

Prospero. Můj bratr, tvůj to strýc, Antonio jménem –
dej pozor, prosím! – Žeť moh' bratr být
tak věrolomným! – on, jež po tobě
jsem nejvíc miloval, jemuž jsem svěřil
své říše správu. Jak ta v onen čas
se první stkvěla ze všech knížetství,
tak přední vladař byl jsem já, jsa vážen
s vší úctivostí, zvlášť pro umění,
v němž rovně neměl jsem. V něm jsa pohřízen,
já svěřil panování bratrovi,
a odcizil se vládě, jsa zanícen
a poután tajnou vědou. Zrádný strýc tvůj –
Dáváš-li pozor?

Miranda. S bedlivostí, otče.

Prospero. Jsa naučen, jak prosbám hověti,
jak odopírat, koho zvýšit, koho
oklestit v bujném vztřstu, znova stvořil
si stvůry mé, ano, bud' vyměnil
neb přetvořil si je; neb maje klíč
i k úřadům i k úředníkům, snadno
do tónu, líbostného uchu svému
všech srdce naladil. To byl ten břečtan,
kterýž ovíjel knížecí můj kmen
a štěvy ze mne ssál. – Tyť neposloucháš.
Dej pozor předc.

Miranda. Ó ano, milý otče.

Prospero. Tak já, nevímaje si světských věcí,
oddán jsa samotářským studiím,
a zvelebuje svého ducha tím,
což, kdyby tajemstvím jen nebylo,
vši cenu obecnou by převýšilo,
v nevěrném bratu zlou jsem vzbudil chtic.
A moje upřímnost, jak dobrý otec,
s tak velkou nevěrou se potkala,
jak velká byla moje důvěra,
má víra bez mezí. On, zasypán
ne pouze tím, co nesly příjmy mé,
než také vším, seč byla moje moc,
(jako kdo lhavým řečem navyknuv
tak hríšně svoji paměť převrací,
že věří vlastní lži) počal si myslit,
že sám je vévodou, an mne zastával,
a vnější vlády líc s odznaky všemi
nesl na odív. – Tuť jeho ctižádost
rostoucí – Posloucháš?

Miranda. Ba hluchotu by
vypravování vaše zhojilo.

Prospero. By padla stěna mezi hranou rolí
a tím, jež představoval, stůj co stůj
on Milána chtěl stát se samovládcem.
Mně nebohému knihovna má byla
prostrannou říší dost. On tedy světské
mne hodnosti za neschopna vyhlásiv
(tak vlády žízniv byl) vešel ve smlouvou
hned s králem neapolským, že chce roční
odvádět poplatek a věrnost slíbit,
svůj vínek pod korunu jeho snížit,
a sklonit volné posud vévodství
(Miláne neblahý!) pod jařmo hanby.

Miranda. Pro živý bůh!

Prospero. Slyš, co si vymínil, a konec všeho;
pak pověz mi, zdali to bratr byl.

Miranda. Hřich by to byl, nehodnou domněnku
mít o babičce své; i dobré luno
zlý rodí plod.

Prospero. Slyš tedy výminku.

Král neapolský, jsa můj zavilý
nepřítel, rád naslouchá jeho přání,
by totiž v odměnu za onen slib
poddanství a nevím jakého platu
mne s celým rodem vyhnal z vévodství,
a krásný Milán se vším důstojenstvím
přenes' na bratra mého; načež vojsko
prorádné když sebráno, o půlnoci
naschvál vyhlídnuté Antonio kázal
otevřít brány, a ve mrtvém temnu
odvlékli v spěchu zradě náhončí
mne s tebou děckem plačícím.

Miranda. Ó bože!

Jak tehdy plakala jsem nevědomky,
ted' znova nad tím pláču, tato zpráva
mě oči zarošuje.

Prospero. Poslyš dále.

A pak ti svěřím úkol, vytknutý
nám nyní, bez něhož by byla má
povídka zpozdilá.

Miranda. Proč nezabili
nás v chvíli té?

Prospero. Dobре se tážeš, děvče.

Vyprávka má k otázce té vybízí.
Tak vroucí lásku ke mně národ měl,
žeť nesměli, drahoušku, krvavou
vtisknouti pečeť skutku svému, než
pěknější barvou kryli mrzký čin.
Za krátko kvapně nás zavlekše v člun,
zavezli s mili od pobřeží nás,
kde jakés lod'ky padr' zpuchřelou
bez plachty, stěžně, bez lán opatřili,
z níž samy krysy pudem vedeny
se vyklidily; v té vymítlí nás,
aby sme v řvoucí moře křičeli,
do větrů vzdychali, jež v lítosti
na vzájem vzdychajíce, v lásce jen
nám ubližovali.

Miranda. Ach jakou starost
jste tehdy se mnou měl.

Prospero. Ó, chérubem
byla's mi ochranným, a nadchnuta
posilou nebes jsi se usmívala,
když já jsem ronil v moře slané krůpěje
pod břemenem svým stenaje; to vnukle
mi pružnou odhadlanost' k přetrpění
všech příštích zlot.

Miranda. Jak jsme dosáhli břehův?

Prospero. Božím nařízením. Měli jsem v lod'ce
drobátko potravy a čerstvé vody,
již šlechetný Neapolčan Gonzalo,
jenž dán byl za dozorce toho činu,
z křesťanské lásky poskyt' nám, krom šatstva
drahého, látek, prádla, nářadí,
což prospělo nám pozděj; z dobré vůle,
ant' znal mou lásku kněh mých, opatřil mně
z mé vlastní knihovny nejedny svazky,
jichž jsem si cenil víc než vévodství.

Miranda. Kéž jednou jen spatřím onoho muže!

Prospero. Ted' povstanu; ty ještě sed' a slyš
(*obláčeje se ve svůj plášť*) námořských našich strastí
závěrek.

Na ostrov ten jsme vstoupili, zde já
tvůj učitel líp vzdělal ducha tvého,
než jiným kněznám dáno, jimžto zbývá
víc hodin k marnosteni, však schází pěstoun
tak pečlivý.

Miranda. Bůh vám to odměniž!

A nyní prosím, otče (neboť posud
se tím má mysl trápí), proč jste ztropil
tu mořskou bouři?

Prospero. Tolik ještě věz!

Podivnou shodou laskavá Fortuna,
ted' příznivkyně má, ku břehům těmto
mě nepřátely zahnala. Svou vědou
se dovídám, že šťastná hvězda má
ted' stojí v zenitu, jejíž-li vliv
ted' bezstarostně zanedbám, zdar můj
již na věky uchřadne. – Víc se nepej.
Ty's ospalá; to dobrá umalenost,
jen se jí vzdej! (*Stranou*) Vím, že ti volit nelze.¹⁾

Miranda usne.

Přijď sluho můj! jsem nyní připraven.
Přistup můj Ariele, přijď!

Vystoupí Ariel.

Ariel. Zdar, velký mistře! mocný pane, zdar!

Přicházím konat' libost tvou, bud' plout,
neb léhat, neb se v oheň potápět,
neb jezdit v kudrách sivých oblaků.
Připoutej na mohútné slovo své
vše síly Arielovy.

Prospero. Zda-li jsi, duchu,
zpodobnil na vlas bouři, jak jsem velel?

Ariel. Do nejmenšího. Krále lod' jsem ztekl,
hned v nosec, a hned v palubu, hned v bok,
do komnat metal úžas plamenný.
Též časem rozděliv se, vzplanul jsem
na mnoha místech, na nejvyšším stežni,
na rámnech, příčkách různě plápolaje,
v setkání splývaje. Blesk Jovišův,
předchůdce strašných hromů, nebývá
ni náhlejší ni zrakům klikaťejší.
Oheň a lomoz zbraní síratých
Neptuna mocnou tvrz se zdál obléhat,
až bujně jeho vlny tráslly se,
ba jeho trojzub strašlivý se chvěl.

Prospero. Můj hodný duchu! Kdož měl srdnatosti
tolik, že hluk ten hlavu rozumnou
mu nepomátl?

Ariel. Žádný; každý hned
pocítí horkost šílence a kousky
prováděl zoufalé. Tuť mimo plavce
se všickni vrhli v příboj rozpřeněný,
lod' opustice celou v plamenu
mým uměním. Syn králův, Ferdinand,
s vyvstávající kšticí, sítinám víc
než vlasům podobnou, do moře vskočil
sám první, kříče: *Peklo šklebí chřtan*
a všecky d'áby na nás vychrlilo.

Prospero. Aj, ty's mi duch! Leč byl na blízku břeh?

Ariel. Hned vedle, pane můj.

Prospero. A jsou-li všickni
ted' v bezpečnosti?

Ariel. Ani vlas neschází.
Na šatstvu, jež je vznášelo, ni skvrny;
jest čerstvější než kdy, a jak's mi velel,
po ostrově jsem v kůpách je rozptýlil.
Samoten vstoupil na zem králevic,
jenž chladil vzdechy vzduch, když jsem odcházel,
na pustém koutě ostrova, a seděl
přesmutně ruce křížem přeloživ.

Prospero. Jak obstaral jsi mužstvo v lodí krále
a lod'stvo ostatní?

Ariel. Ve přístavu
dlí neporušen koráb královský
v hluboké zátoce, kde's jedenkrát
mne vyzval o půlnoci přinést rosu

z Bermúd²⁾ vždy bouřlivých; tam schován jest, a všickni plavci skryti v podlodí, kdež kouzlo mé ve spolku s umaleností je uspalo; lodí však ostatní, mnou rozprášeny, setkaly se zas; a teď na středomořských prudech všickni ve smutku plují domův v Nápoli, v tom domnění, že lodí královu se rozkotati viděli, a s ní zhynouti hlavu svoji vznešenou.

Prospero. Svůj úkol, Ariele, vykonal jsi rádně, více díla však nám zbývá. Kolik je na dni?

Ariel. Přešlo poledne.

Prospero. Aspoň dvě hodiny. Čas od nynějška do šesté šetrně musíme zdražit³⁾.

Ariel. Víc práce ještě? Když mně přitužuješ, dovol, bych připomenul tvůj ti slib, jež jsi mi potud nesplnil.

Prospero. Co? mrzut? Co bys moh' žádati?

Ariel. Svou svobodu.

Prospero. Než prošel čas? Nic dále.

Ariel. Považ, prosím, že jsem ti platné služby konal, nikdy tě nepřehnal, nic nepokaziv, sloužil bez mručení neb sváru. Slíbil's mně rok prominouti.

Prospero. Zapomněl si již, z jakéto muky jsem tě vyprostil?

Ariel. To nikoli.

Prospero. Ano, a zdá se ti být mnoho, v slané hloubky kal se nořit, na ostrém pádit větru severném, mé dílo robit v země ledvinách, když mrazem utuhly.

Ariel. Zajisté ne.

Prospero. Ty lžeš, nevděčný tvore! Zapomněl jsi na mrzkou babu Sykorku, již věk a zloba do oblouku schoulily? Zapomněl's na ni?

Ariel. Nezapomněl, pane.

Prospero. Ba zdá se. Odkud byla rodem, he?

Ariel. Z Alžíru.

Prospero. Ó, že byla? musím věru opáčit každý měsíc, čím jsi byl, neb' zapomínáš. Kletá čarodějka, Sykorka, pro přemnophé zločiny a kouzla hrozná uchu lidskému, jak věš, z Alžíru byla vypuzena. Pro jistý její čin však život jí byl darován. Jest tomu tak?

Ariel. Jest, pane.

Prospero. Ta sivoooká čarodějka byla sem zavežena s útěžkem a zde od plavcův zanechána; ty můj otrok, jak's vyznal sám, byl's tehdy její sluhou. A když jsi jí, jsa přiliš outlý duch, bys splnil její smilnou, mrzkou žádost⁴⁾, zamítnul krutý rozkaz, zaklela tě za mocnějších svých duchův pomoci a v nejneskrocenějším hněvu svém do sosny rozštěpené; v spáre té jsi uvězněn ve trýzni přetrvval patnácte let; pak ona zemřela a nechala tě zde, kde's pouštěl vzdechy jak hukot mlýnských kol. Tu nezdobil (krom skvrnatého zmetka, syna, jímž se tady oštěnila) lidský tvor

ten ostrov.

Ariel. Ano, Kalibán, syn její.

Prospero. Pitomče, arci že – ten Kalibán, jenž teď mně robotí. Ty nejlíp viš, v jakých to mukách jsem tě nalezl. K tvým nářkům vylí vlci, medvědi vždy lítí v prsou lítost⁵⁾ cítili. Bylať to trýzeň zatracence, již nemohla Sykorka zas nazpět vzít. Mé umění to bylo, když jsem přišed tě slyšel, co rozemklo sosny klín a tebe pustilo.

Ariel. Mé díky, pane.

Prospero. Zase-li zamručíš, rozpoltíム dub a v sukotité doupě tebe vtěsnám, bys dvanáct zim tam proskučel.

Ariel. Ach, odpust' pane, chci rozkazu se podrobit, a tropit chutě rejdy své.

Prospero. To učiň, a po dvou dnech tě propustím.

Ariel. Tak mluví šlechetný můj velitel. Co cinit mám? pověz, co cinit mám?

Prospero. Jdi, přispůsob se v nymfu námořskou jen mému zraku vděk; neviditelným jinému oku bud⁶⁾. Jdi, tvar ten vezmi, a v něm se navrať sem; popil si, pryč!

Ariel *odejde.*

(*K Mirandě*) Probud' se, drahé srdce, spala's dost. Probud' se!

Miranda. Té povídky zvláštní ráz mě unavil.

Prospero. Zapud' ji. Dohlédnem ku Kalibánu, otroku, jenž nikdy nám přívětivou odpověď nedává.

Miranda. Je zlosyn, otče, nerada ho vídám.

Prospero. Jak nyní stojíme, jej pohřešovat nemůžeme: onť oheň rozdělává, a sbírá dříví, v službě otročí nám prospěšné. Hej, sluho, Kalibáne! Ty hroudo, mluv!

Kalibán (*uvnitř*). Je doma dříví dost.

Prospero. Já řku, pojď ven! zde pro tějiná práce. Pojd' ven ty želvo! bude to?

Ariel *se vrací v podobě mořské nymfy.*

Přesličný zjev! Můj švarný Ariele, slyš potaji.

Něco mu nařizuje soukromí.

Ariel. Můj pane, stane se!

Odejde.

Prospero. Ty jedovatý chlape, synku d'áblem z tvé mrzké mamky zplozený, pojď ven!

Vystoupí Kalibán.

Kalibán. Zlá rosa, kterouž máti stírala krkavčím brkem z bažin nezdravých, nechať vás oba skropí! jih vás ovaň, a celé opuchýř[í]!

Prospero. Za to, bud' jist, tu noc tě zmoří křeč, a píchání, jež dech ti sevře; ježkové, svou noční dobou když vylízají, tě vezmou do cviku, a zbuřkatí tebe tak hustě jako pláštve medu, pich každý bodlavější, než od včelky, kteráž je dělá.

Kalibán. Musím jist svůj oběd.

Ten ostrov mým jest, zděděn po Sykorce; mne's oň oloupil. Když jsi vkročil naň, hladil's mne, vážil si mne, dával vodu s jahůdkami, a učil jmenovat⁷⁾

to větší světlo a to skromnější,
co ozařují den a noc. Tu rád
jsem tebe měl a ukazoval
ti každou vlastnost svého ostrova:
pramenky čerstvé, slané vody, místa
jak úrodná, tak pustá. Kletba mi,
že jsem to činil. Kouzla matky mé,
ještěrky, cvrčci, netopýři na vás.
Neb vaším poddaným jsem pouze já,
jenž sám byl králem svým; zde v tvrdou skálu
mne zavíráte, zbytek ostrova
mně odnímáte.

Prospero. Lživý otroku!
jímž bití pohne jen, nic vlídná tvář.
Jáť lidskou péčí, lejno, jakéž jsi,
tě obstarával, příjal v vlastní dům,
až's bažil zprznit' pak mé dcery čest.

Kalibán. Ohoho! kéžbych to byl učinil.
Tys mi to zabránil, sic bych ten ostrov
byl Kalibány zalidnil.

Prospero. Šeredný zmetku!
v němž neujme se stopa dobroty,
vší zloby zchopný. Měl' jsem s tebou lítost',
vpravil ti ztěžka řeč a učil té
té oné věci každou hodinu.
Když mluviti, jak divoch, neuměje
jen po zvířecku houkal jsi, já v slova
odíval, bys ji zjevil, vůli tvou;
než na mrzkém tvém rodu, ač se's učil,
vždy něco lpělo, co mrav čistých duchův
nestrpěl kolem sebe; protož byl's
po zásluze uzamčen v skálu tu,
neb zasloužil jsi víc než vězení.

Kalibán. Tys naučil mne mluvit': díka ti,
vím aspoň, jak tě klnout'; nádcha zlá
tě zahub, že's mne učil řeči své.

Prospero. Pryč, plémě čertovo! – Jdi nanosit
nám paliva, a rychle, to ti radím,
bys jinde přísluhoval. Váháš zlobo?
Když nesplniš, nebo splníš váhavě
mé poručení, navštíví tě křeč,
a zbolní kosti tvé, až budeš řvát',
žeť ryk tvůj postrachem naplní zvěř.

Kalibán. Jen to ne, prosím tebe!
(Stranou) Radš poslechnu; neb moci takové
jest jeho kouzlo, žeby i podmanit'
jím mohl mé mamky boha Seteba³⁾
své nadvládě.

Prospero. Nuž hýbej, otroku.

Kalibán *odejde.*

Vrací se Ariel, neviděn jsa hraje a zpívá. Za ním se ubírá Ferdinand.

Arielův zpěv.

Na žluté písky pospíchejte,
dlaň nechať v dlani spočívá,
poklony dejte a se líbejte,
(tichne vlnka hučivá)
poskakujte sem i tam,
duchův sbor vám sluchy mam.
Slyš, slyš! zdaleka –

Hlasy duchův (v různých stranách). Vau, vau!
to pes štěká.

Hlasy duchův (jak svrchu). Vau, vau!
Slyš, slyš! nový zjevi!
chvastavý kohouta zpěv!
On křičí: Kikiriki.

Ferdinand. Kdež se ta hudba rojí? ve vzdachu
či v zemi? – Zase ticho. – Jistě slaví
ta pocta boha toho ostrova.

Když na úlomku skály sedě, znova
jssem oplakával krále, otce smrt',
tu ke mně zpěv zavítal na vodáč,
vln koje vztek i žal můj sladkým zvukem.
I bral jsem se tu za ním, nebo on
mne táhnul po sobě. – Však pominul...
Ha, znova začíná.

Ariel *zpívá.*

Pět sáhův v hloubi tvůj otec spi,
korály z jeho kostí jsou,
a perly z jeho očí dvou,
on hniliobou nic netrpí.

Leč mořskou přeměnou tu vzrost'
překrásný z něho mnohý skvost;
sbor Nymf na věčné prospání
mu umíráčkem vyzvání.

Slyš! zvonku hlas! – cin, cin, zní cinkání.

Sbor duchův. Cin, cin.

Ferdinand. Ta píseň otce mého smrt' spomíná.
Toť nelze smrtelníku, aniž hlas
ten zemi patří. – Ted' jej v hůře slyším.

Prospero. Svých oček řasnou povznes oponu
a rci, co vidíš tam?

Miranda. Co jest to? duch?
Hle, kterak zírá vůkol; otče, věřte,
tvar má to spanilý, však je to duch.

Prospero. Ne, děvče! jídá, spává, smysly má
on rovně nám. Byl v lodí rozbité
ten švarný hoch; a kdyby ubledlý
ted' nebyl hořem, jež ujídá krásy,
i spanilým by nazván býti moh'.

Ont' druhův zbaven byv, ted' za jejich
stopou tu bloudí.

Miranda. Bohem nějakým
jej raděj nazvu; nebot' zemský tvar
tak ušlechtilý nespříla jsem.

Prospero (*stranou*). Jak duše má si přeje, vše se daří.
Milý ty duchu, za to ve dvou dnech
tě propustím.

Ferdinand (*přiblíživ se*). Zajisté bohyně,
již slaví hudba ta. – (*Poklekna*) Posvol mé prosbě,
bych zvěděl, zda-li ostrov ten obýváš,
i rač mne spravit slovem laskavým,
jak mi se chovat jest. Můj první dotaz,
jež činím k posledu, jest: Ó ty dive!
zda stvořena's neb nic?

Miranda. Div nikoli,
však jistě dívkou jsem⁴⁾.

Ferdinand (*vzchopě se*). Ó nebesa! má řeč!
Jsem vládcem těch, již mluví touto řečí.
Kdybych jen byl, kde její hlahol zní.

Prospero. Jak? vládcem ty? A cím bys asi byl,
kdyby tě slyšel Neapolský král?

Ferdinand. Čím nyní jsem. Divím se, ježto mluvíš
o Neapoli. – Ano, on mne slyší;
a proto slzím. Jáť jsem králevic,
a na své oči, neosýchlé dotud,
jsem krále, otce svého, tonout' zřel.

Miranda. Ach, pro boha!

Ferdinand. Ba věřte, veškeré
též panstvo s ním; i vévoda z Milánu
s svým hodným synem⁵⁾ zhynul pospolu.

Prospero. Z nepravdy by tě vévoda Milánský
s hodnější deerou svou moh' káratí,
by k tomu čas byl. – (*Stranou*) Prvním pohledem
své duše vyměnily. – Za to dám ti,
rozmilý Ariele, svobodu. –
Na slovo, milý pane, obávám se,
že jste se lží dopustil. – Na slovo!

Miranda. Proč mluví otec můj tak nevlídně?

V něm třetího jsem muže spatřila,
nad prvním zavzdychala. Nakloniž
v můj prospěch otce mého útrpnost'.

Ferdinand. Ó, jste-li pannou, a svou náklonnost
nikomu-li jste posud nezadala,
zvolím vás královnou v Neapoli.

Prospero. Pozvolna, pane, dřív poslyšte to.

(*Stranou*) Jeden druhého překonal; musím
však stížit rychlý výboj; příliš snadná
sic výhra cenu zlehčí. – Nyní věz!
Já tobě kážu, bys mne sledoval.
Tyť osobíš si jméno půjčené,
a jako špeh jsi vstoupil na ten ostrov,
bys mně jej, pánu jeho, odcizil.

Ferdinand. Na mužskou čest svou, nikdy –

V chrámu tom

nic špatného nemůže stánek mít;
nečistý duch-li má tak krásný dům,
budou s ním chtít' přebývat' andělé.

Prospero. Jdi za mnou. – (*K Mirandě*) Nepřimlouvez se mi
zaň,

neb zrádcem jest. – Pojd', k nohoum přikovám
tvou šíji, slanou vodu budeš pít',
tvou stravou budou mušle potoční,
kořínky uschlé, číšky, v nichžto má
kolébku žalud. Následuj!

Ferdinand. Ne tak!

Takému nakládání kladu vzdor,
až nepřítel mě v boji překoná.

Tasí meč.

Miranda. O milý otče, nezkoušejte jej
přespříliš kvapně, neb jest šlecheten
a nijak nebezpečen.

Prospero. Cože? kůže
nad kvočnou? – Meč v tu chvíli, zrádce, slož,
jenž k jilci saháš, srdce nemaje
pro svědomí vinou obtížené.
Pust' ode zpoury, sice prutem tím
tě odzbrojím a zbraň oprší z tebe.

Miranda. Prosím vás, otče.

Prospero. Pryč! mých oděvův
se nechytěj.

Miranda. Otče, smilujte se!

Já ze něj ručím.

Prospero. Ticho! ani slova!
bych nelál tobě, tebe nenáviděl.
Co! zastavatelské mamiče!
Zda mniš, že nad něj není krásnějšího,
an' spatřila's jen jej a Kalibána?
Ó, pošetilá! srovnán s jinými
jest Kalibáinem; oni anděly.

Miranda. V pokore
rozhodlo tedy pro něj srdce mé;
já po cti nebažím, bych krásnějšího
kdy muže uzřela.

Prospero (k Ferdinandovi). Poslechni, vzdej se!
Jsou v dětinství svém opět svaly tvé,
a není síly v nich.

Ferdinand. Ba věru, jsou.

Duch můj jak ve snu všecken upoután;
leč ztráta otce, mdloba, jakouž cítím,
všech přátel smrt', neb hrozby toho muže,
jenž podmanil mne, jsou mi hříčkou jen:
pakli jen jednou za den spatřit' smím
tu děvu u vězení. Těkej volnost'
do všechných světa krajův; místa dost'
mám u vězení takovém.

Prospero (stranou). Vyhráno jest. –

Pojď za mnou. – (*Stranou k Arielovi*) Sličný Ariele, jsem
ti povděchen. – (*K Ferdinandovi a Mirandě*) Vy následujte.
– (*K Arielovi*) Slyš,
co dál mně činit máš.

Miranda. Zapudťte starost.

Můj otec lepšího jest srdce, pane,
než podle slov se jeví. Jak se dnes
prokázal, nezvykla jsem při něm.

Prospero (Arielovi). Budeš
tak svoboden, jak vítr po horách,
jen teď podrobně konej každou částku
mých nařízení.

Ariel. Až do posledního.

Prospero. Pojd' jinochu! – (*K Mirandě*) Ty se zaň
nepřimlouvez!
Odejdou.

Jednání druhé.

Výjev první.

Jiný kraj ostrova.

Vystoupí Alonso, Sebastian, Antonio, Gonzalo, Adrian, Francisco a jiní.

Gonzalo. Vyhlad'te, pane, prosím tvář; vy máte,
jakož my všickni, příčinu k radosti;
nab naše spása větší jest vší ztráty.
Jest obecný nás podnět žalosti.
Máť každý den mnohého plavce žena,
kupecké lodí pán, i kupec sám
k stejnemu smutku látky; však co divu
dotýče, (myslím naše zachování)
z tisícův jeden říci můž' co my.
Pročež na váhu, drahý pane, moudře
též vedle hoře klad'te útěchu.

Alonso. Prosím tě, ustaň!

Sebastian. Jemu jde útěcha k chuti, jako studená polívka.

Antonio. Těšitel ho ještě zcela za ztracena nepokládá.

Sebastian. Hle! nyní natahuje hodinky svého vtipu; za
chvilinku bude bít.

Gonzalo. Pane!

Sebastian. Jedna – počítejte!

Gonzalo. Každý-li žal se pěstuje, co přijde,
přichází na pěstouna –

Sebastian. Platū jistě ne moc.

Gonzalo. Nemoc nař přichází, dozajista; mluvil jste rozumněji,
než jste zamýšlel⁶⁾.

Sebastian. A vy jste si moudřeji vyložil, než jsem se domýšlel.

Gonzalo. Pročež, pane můj – !

Antonio. Fý, jak svým jazykem plýtvá.

Alonso. Prosím, uspoř slov.

Gonzalo. Nuže, už mlčím; však ale předc –

Sebastian. – jen hovoří.

Antonio. Kdo z obou, abychom se vsadili, zdali on neb Adrian
dříve zakokrhá?

Sebastian. Starý kohout.

Antonio. Kohoutek.

Sebastian. Dobrá, oč se vsadíme?

Antonio. O smích.

Sebastian. Platí.

Adrian. Ač ostrov ten se pustým býti zdá –

Sebastian. Ha ha ha!

Antonio. Tak, vy jste splatil.

Adrian. Neobývaným a nejnepřístupnějším –

Sebastian. Předc –

Adrian. Předc –

Antonio. Toho neopomenul.

Adrian. Musí být jeho ponebí nepochyběně plno útulné, jemné
a rozkošné mírnosti.

Antonio. Ano, Mírnost' byla rozkošná děvice.⁷⁾

Sebastian. A tuze útulná, jak velmi zkušeně připomenu.

Adrian. Vzduch nás tu přelíbezně ovívá.

Sebastian. Jakoby měl plíce a hodně vyhnílé.

Antonio. Anebo jakoby byl kalištěm provanut.

Gonzalo. Jest tady vše co slouží k životu.

Antonio. Pravdu má; až na to, co do života třeba.

Gonzalo. Jak čerstvá, jak svěží tu tráva, jak zelená!

Antonio. Vidím zsinálou půdu.

Sebastian. Sem tam věru se znamíkem zelenosti.

Antonio. On se neuchyluje příliš od pravdy.

Sebastian. Zajisté, neboť se jí ani nepřibližuje.

Gonzalo. Ale všeho nejpodivnější jest, a to v skutku všecku víru přesahuje –

Sebastian. Jakož i mnoho jiných tak zvaných podivností.

Gonzalo. Že totiž naše šatstvo, byvši tak, jak bylo, v moři smáčeno, zachovalo nicméně svoji svěžest' a svůj lesk, jakoby je byl, namísto do slané vody, omočil do barvy⁸⁾. Ano, zdá se mi tak nepokaleným, jak jsme je v Africe poprvé oblékli na oslavu zasnoubení královské krásné dceře Karibelly s králem Tunýzským.

Sebastian. Byla to sladounká svatba; a pěkně jsme pochodili na pochodu zpátečním.

Adrian. Tunýz nikdy předtím nebyl oblažen takovýmto vzorem všech královen.

Gonzalo. Nebyl jím od pradoby vdovy Didony.

Antonio. Vdovy? I aby to nešť. Jak pak sem ta vdova přichází? Vdova Dido!

Sebastian. Což! kdyby byl přidal vdovce Eneáše k tomu? Můj bože, jak se hned podurdíte.

Adrian. Vdova Dido, pravil jste? Toť mi dáváte něco na rozmyšlenou. Vždyť ona byla domovem v Kartagu a ne v Tunýzu.

Gonzalo. Tento Tunýz, pane, byl Kartago.

Adrian. Kartago?

Gonzalo. Beze žertu, Kartago.

Adrian. Jeho slovo jest mocnějším divotvorné láry.⁹⁾

Sebastian. Onoť rozbouralo hradby a také domy.

Antonio. Jakou jen nemožnost' nejspíše zase lehkým způsobem uskuteční?

Sebastian. Nevím, nevstrčí-li ten ostrov do kapsy, aby jej přinesl domů svému synáčkovi na místo jablíčka.

Antonio. Snad rozseje semínka z něho po moři a na více ostrůvkův jej rozplodí.

Gonzalo. Cože?

Antonio. Ne, nehněvujte se.

Gonzalo. Právě jsme rozprávěli, pane, o tom, že naše šaty ted' se zdají neméně lesknavými, než když jsme v Tunýzu slavili svatbu vaší dcery, nyní královny oné země.

Antonio. A to ze všech nejvzácnější, kteréž tam kdy bylo spatříno.

Sebastian. Prosím vás, nezapomeňte vyjmout' vdovu Didonu.

Antonio. Ó vdovo Dido! ach, vdovo Dido!

Gonzalo. Není-liž moje kazajka tak čista, jako první ráno, když jsem ji vzal na sebe? Takořka, musím připojit!

Antonio. To: takořka, šikovně vylovil.

Gonzalo. Když jsem ji nosil na den zasnoubení vaší dcery.

Alonso. Tyť ucho cpeš na příkoř myslí mé

ta slova nešťastná. Kéžbych svou dceř tam nikdy nebyl provdal; jeda zpět, jsem ztratil syna; sobě pak i jí, jež Neapole ted' tak daleká, že ji víc neužím. Ó ty v Neapolu a Milánu můj dědiči, jakáž nestvůrná ryba tebe sežrala?

Francisco. Snad, pane, předc je živ. Já jsem ho viděl,

kterak podbíjel vlny, na jejich si jezdě hřebenu; on vodu šlapal stranou ji metaje, a prsami prorážel proudy, dmoucí se mu vstří. Nad zlobně vlny statnou hlavu vzpínal,

a bujarými rázy vesloval svým dobrým ramenem si ku břehu, jenž, jakby pomoci chtěl, nad patu svou podmletoval se skláněl. Za to mám, že doplul břehu živ.

Alonso. Ne, již ho není.

Sebastian. Za los ten pěkný sám děkuje sobě, jenž dceři svou Evropu oblažit' nemínil, zadal jste ji Afrikánu, kde aspoň s očí vám jest odňata, majících splakat' nad ní příčinu.

Alonso. Prosím tě, nespomínej.

Sebastian. Myť klečením i jinak dolehali jsme na vás všickni; sama dobrá duše ta mezi nechutí a poslušenstvím na váchách dlouho trvala; syn váš, bojím se, navždy ztracen; v obou zemích tou cestou víc jest učiněno vdov, než my jim mužův nesem k útěše. Toť chyba vaše.

Alonso. Nejtěžší též trest.

Gonzalo. Můj princ Sebastian, vaše řeč, ač pravdiva, nejeví útlocit, a v nečas jest; vyt' ránu rozdíráte, na kterouž byste přílep vložit měl.

Sebastian. Výborně.

Antonio. A jak náleží po ranhojičsku.

Gonzalo. V nás všechných, dobrý pane, zlý je nečas, tvůj duch-li zakalen.

Sebastian. Že nečas?

Antonio. Tuze zlý.

Gonzalo. Bych, pane, ostrov ten k vzdělání měl –

Antonio. On by ho posel kopřivami.

Sebastian. Neb lopuchou neb slézem.

Gonzalo. A králem jeho byl, co počal bych?

Sebastian. Nikdy by neopil se, vína nemaje.

Gonzalo. V té obci všecko chodem opáčným

bych zařídil; neb obchod nijaký bych nestřepil, ni jména úřadův.

Nesměl by nikdo písma znát', ni služby, ni bohatství, ni nouze zkoušetí.

Též smlouvy, dědictví, pak hranic polních, ni orby, vinic by tu nebylo, ni kovu potřeby neb obilí, vin aneb oleje; bez práce muž a žena též; však oba nevinni a čisti, – žádné vlády –

Sebastian. A předc tam chce králem být'.

Antonio. Jeho obce konec počátek zapomíná.

Gonzalo. Všem společně by bez potu a trudu své plody všecky země dávala; zločin a zradu, oštěp, meč a nůž, i děla, stroje dal bych v zápopěd'; však dle své povahy by všeho hojnost' a nadbytek plodila příroda k nevinných mojich lidí výživě¹⁰⁾.

Sebastian. A žádných svateb mezi poddanými?

Antonio. Nic toho; všickni svobodní, kurvy a darmožrouti.

Gonzalo. Tak výtečnou bych, pane, vládu ved', jakové neznal zlatý věk.

Sebastian. Sláva vašemu Majestátu!

Antonio. Zdráv stůj Gonzalo!

Gonzalo. A pak – slyšíte-liž, pane můj?

Alonso. Prosím tě, mlč, mluvíš mně o ničem.

Gonzalo. Rád věřím vaši Výsosti. Stalo se to jen v tom úmyslu, abych těm pánum zjednal příležitosť, kteřížto jsou tak drážlivých a nedůtklivých plíc, že se ničemu hněd smávají.

Antonio. Smáliť jsme se toliko vám.

Gonzalo. Kterýžto v šaškovném tom šprýmování ovšem ničím nejsem u porovnání s vámi; a tedy jen tak dále smějte se ničemu.

Antonio. To nám začal ránu!

Sebastian. Škoda, že vedle padla.

Gonzalo. Vyt' jste srdnatí junáci; vy byste vymkli měsíc z jeho dráhy, kdyby jen pět neděl na stejném místě setrvati chtěl bez proměny.

Vchází Ariel v hůře, nevidomý; počne hráti slavný nápěv.

Sebastian. Aho, a potom bychom s ním šli v noci chytat ptáky do sítě.

Antonio. Neračte se na nás hněvat', milý pane.

Gonzalo. To ne, to vám slibuju; tak nerozumň svůj rozum nezadám. Chcete mne usmáti do uspání? nebot' jsem ospalým.

Antonio. Tedy jděte spat a uslyšíte nás.

Všickni usnou kromě Alonsa, Sebastianu a Antonia.

Alonso. Což? všickni v tvrdém spánku? kež i mé se oči zamknou spolu s myšlenkami.

A věru mi se k tomu podobá.

Sebastian. Ó rače, pane, přjmout' spánku dar obtěžkavý; neb zřídka k starosti se bližívá, vždy nesa útěchu.

Antonio. My oba, pane, bdíce nad vaší osoby životem, dokavad spíte, vás ostřežíme.

Alonso. Dík vám: zvláštní mdloba –

Alonso usne; Ariel zmizí.

Sebastian. Jak divná ospalost' je přemáhá.

Antonio. To dělá podnebí.

Sebastian. Proč ale nám neklíží víčka sen? jáť po spaní necítím touhu.

Antonio. Čil-tě též duch můj.

Upadlit' pospolu, jak úmluvou, jak hromem udeřeni. – Což by teď – ctný Sebastiane – ó což by – ticho teď! A předce mním, že ve tvé tváři čtu, čím bys měl být'. Tu řeční náhoda, a divná obraznost' má korunu se snášet vidí tobě na hlavu.

Sebastian. Což spíš i ty?

Antonio. A neslyšíš mne mluvit'?

Sebastian. Ano, slyším, a věru spalte řeč, a ze spaní ty mluvíš. Cos to pravil? Není-liž věc podivná, že s otevřenýma spíš očima? že mluvě, stojí, chodě, na dobro dřímeš?

Antonio. Ctný Sebastiane!

Tvé štěstí dříme, ba umírá; bděje máš oči zavřené.

Sebastian. Srozumitelně chrápeš. Jeť smysl ve tvém chrápotu.

Antonio. Nad obyčej svůj vážné myslí jsem, též bud' i ty, pakli mě posloucháš; což učiniš-li, ztrojíš sebe sama.

Sebastian. Máš pravdu; jsem' já voda stojatá.

Antonio. Jak prouditi máš, tebe naučím.

Sebastian. Tak učiň; od tékat' mne lenivost' navádí dědičná.

Antonio. Ó kežby znal, jak schvaluješ můj záměr, ano mu se posmíváš; jak odhaluje ho, tím líp odíváš. Věz, kdo od tékatá, přečasto vízne na dnu bahnívém bud' z lenosti neb bázň.

Sebastian. Pokračuj. Tvých očí lesk a lící zvláštní věc

mi zvěstuje; to porod zajisté, jenž mnoho stojí bolestí.

Antonio. Tak slyš!

(Ukazuje na Gonzala) Ač tento pán slabounké paměti, (jenž pod zemí jsa, lepší nenabude) zde měrou vši přemlouval krále, (neb on duchem přemlouvání jest) že syn mu na živu, předc to tak nemožno, jak, aby plovval ten, co tady spí.

Sebastian. Ze neutronul, nemám naděje.

Antonio. Ó, z nenaděje, kterak veliká vyrůstá naděje, neb ona jest v ohledu jiném nadějí tak velkou, že sama ctižádost' k ní zrakův svých pozdvihnout' se ostýchá. Přisvědčíš, že zhynul Ferdinand?

Sebastian. On zahynul.

Antonio. Nuž, tedy rci, kdo dědič nejbližší jest v Neapoli?

Sebastian. Klaribella.

Antonio. Ona, jež královnou v Tunýzu, jež obývá za sedmi moří kdes, kamž z Nápole nedojde zpráva (leč by poštou slunce zaslána byla; sám muž na měsíci jest příliš loudavým) dřív, nežli chmýr obrostě brady nemluvňátek? ona, pro niž jsme moři padli všickni v chrtán? Však někteří z nás vyvrženi jsou, tím samým povolání, splnit' čin, jenž minulosť ověnčí, a co přijde, nám zůstaví?

Sebastian. Aj, cože? což to díš?

Má synovkyně ovšem v Tunýzu jest královnou a spolu v Nápoli dědičkou, kteréž světa kraje valný teď prostor dělí.

Antonio. Jehož každý coul se volati zdá: Jak ta Klaribella zpět k Nápoli jej změří? V Tunýzu ať zůstane, ve vlasti hled' si svého Sebastian. – Což, kdyby tahle smrt' je nyní poutala, však by jim hůře nic nebylo, než teď. Jest mužův dost zchopných ku vládě, jako spící ten, i pánu tak rozvláčně štěbetavých, jak náš Gonzalo: vždyť bych mohl sám tak dobře špačku rovně žvatlati. Kéž byste se mnou souhlasiti chtěl, jak by vás spánek ten povýšit měl. Zdali mně rozumíte?

Sebastian. Aspoň myslím.

Antonio. A kterak uvítal vás úsudek svůj šťastný los?

Sebastian. Mně připadá, jak vy jste svrhl bratra Prospera.

Antonio. Tak jest.

A hle, jak pěkně sluší mně můj šat; líp, nežli kdy; teď sluhy bratrovi, dřív moji rovni, jsou mi poddaní.

Sebastian. Jakž ale vaše svědomí?

Antonio. Aj což! kdež pak to leží? Nohy ozubené bych musil obout' v trepky; ono božství však v prsou necítím; svědomí dvacateré co mne od bratra loučí, umrzlé i roztavené neztíží mi srdce. Zde leží bratr váš, tak podoben té zemi, na níž odpočívá; kežby

jen byl, čím být se zdá! A proto jej
chci na vždy k odpočinku uložit
poslušnou touto ocelí, tří palců
jen délhou, zatím co vy byste moh'
na věčné časy zamknout oči tomu
starému věchtu, panu mudráku,
by na nás nepověděl. Ostatní
se podvolí, jak kocour mléko lízá,
a ke všem skutkům, kteréž na čase
uznáme, hodiny nám budou sčítat.

Sebastian. Tvůj příklad vod' mne, milý příteli!
Jak ty Milána, já Neapole
si dobudu. Tas meč svůj! Jedna rána
tě sprostí poplatku, a já svou přízní
co král tě obdarím.

Antonio. Vytaste stejně!
Jak ruku zdvihuň, činěte vy totéž,
a spusťte na Gonzala.

Sebastian. Ještě něco!
Rozmlouvají potichu.

Hudba. Objeví se opět Ariel neviditelný.

Ariel. Můj mistr předvídá svým uměním
nebezpečností těchto přátel svých,
a vyslal mne (jinak by jeho záměr
se zmařil), na živu je zachovat.

Zpívá Gonzalovi do ucha.

Anto spíte bez hnutí,
bystrooké spiknutí
vám smrť nese.
Milý-li vám život jest,
střeste sen a zničte lešt',
probud'te se!

Antonio. Nuž tedy rychle do toho.

Gonzalo. Ó dobré moci, chraňte mocnáře!

Všickni se probudí.

Alonso. Jaký to hlomoz? vzhůru! nač ta zbraň
a zděšené ty zraky?

Gonzalo. Co se stalo?

Sebastian. Když jsme tu stáli, střehouce váš spánek,
ted' právě, chropotný slyšíme ryk,
jak řvání býků nebo spíše lvů.
Neprobudilo vás to? V ucho mé
to strašně houklo.

Alonso. Já nic neslyšel.

Antonio. Ó byl to hluk, by zhrozil obří sluch,
zatřásl zemí v hlubinách, zajisté
řvání celého stáda lvův.

Alonso. Gonzalo,
slyšel jste to?

Gonzalo. Na mou čest, pane, já jsem slyšel bzikot
neobýčejný, jenž mne probudil;
i zatřásl jsem vámi, křiče, – v tom
otevřa oči jejich nahé zbraně
jsem spatřil. Hřmot tu byl, toť jistá pravda.

Nejlépe, mít se na pozoru neb
opustit tato místa. Tasme kordy.

Alonso. Pryč z půdy té a dále pátrejme
po nebohemém mém synu.

Gonzalo. Chraň ho bůh
těch dravých zvířat, neb on dojista
dlí na tom ostrovu.

Alonso. Již tedy pojďme.

Ariel (stranou). Ted' Prospero, můj pán, zví o mému činu.
Jdi, králi, bezpečen vstří svému synu.

Odejdou.

Výjev druhý.

Jiná část ostrova.

Vchází Kalibán, nesa otýpku dříví; z pozdálečí slyšeti hřmění.

Kalibán. Všeliká nákaza, již slunce ssaje
z bažin a mokřin, stihni Prospera,
že zchřadne v celém těle! Klít ho musím,
třebas mne slyší jeho duchové.
Však ti mne nebodají, ježatčí
mne hlavou nestraší, nevhazují
do mokřadů, ni v temnu s cesty mé
v podobě žhavých uhlů nesvádějí,
když on jim to nekáže. Však on rád
pro každou maličkost' je na mne štve.
Tu jako opice se na mne šklebí,
křičí a kousají mne, tu jak ježci,
kde kráčím bos, se v chumli válejí
a jehly ježí, pakli našlapuji.
Zas jindy bývám hady obtočen,
již na mne dvouhrotými jazyky
sycí ku zbláznění. Ajhle, co to?

Vchází Trinkulo.

Zde jeden z jeho duchův jde mne trýznit,
že líně nosím dříví. Padnu k zemi;
snad že si mne pak nevšimne.

Trinkulo. Ani křovíčka tu není, ani chrasti, kdeby se člověk
před nečasem trochu schoval, a zas nová bouřka se stahuje.
Slyším to hvízdat v povětrí, a tam ten černý bubák, ten
ukrutánský, vypadá zrovna jako starý korbel vína, když je
na převrhnutí. Dá-li se zase do takového hřímání, jako před
chvílí, nevím kam podlez: tam ten mrak asi nemůže jinak
a bude lit' jako z konvic, jen což děláš. – (*Spatre Kalibána*)
Což to tady? Člověk nebo ryba? mrtev neb živ? Ryba, věru,
voní docela jako ryba; – hezky přistárlá a rybovitá vůně!
nějaký druh tresky, už ne docela čerstvé. Podivná ryba!
Kdybych byl nyní v Anglicku (jakož jsem už také byl) a
ukazoval tuto rybu jen na obrázku, každý sváteční blázen
hodilby na talíř svůj stříbrnák; tam by ze mne taková
potvora udělala pána; každá podivná bestie tam žíví svého
pána. A třebas tam nikdo nepodal halíře chromému
žebráku, deset jich každý obětuje, aby viděl mrtvého
Indiána. Stehna má jako člověk a ploutve se podobají
ramenům. – Teply, na mou věru! Už upouštím od svého
mínění, nebudu déle na svém stát: není to ryba, nýbrž
nějaký ostrovan, jež nedávno hrom o život připravil.

Hřmí.

Au! Bouřka znova začíná. Co dělat? zalezu si pod jeho
kazajku. Jiného přistřesí tu není široko daleko. Protivný
osud svádívá člověka někdy s podivnými společníky na
nocleh. Tady se skrčím, až liják té bouře se přežene.

Vchází Stefano, zpívaje; v ruce drží láhev.

Stefano (zpívá).

Nepůjdu já už na moře,
ach! na moře,
zde umru na břehu.

To je prašivá písnička, mohl by ji na pohřbu zpívat. Nu,
tady je mé potěšení.

Pije. Zpívá.

Náš patron a čistič a plavčí a já
rád děvčata každý objímal,
a Mařenky, Aninky líbatí zná,
však žádný si Káči nevšimal.

Neb má ta jazýček, bez žertu,
a plavci říkává: jdi k čertu!

Jí smůla posprostу se voněti zdá,
leč krejčímu leckde polektat se dá.

Junáci! za vesla! a nech si jde k čertu.

To je taky prašivá píseň, ale tu je mé potěšení.

Pije.

Kalibán. Ach, neubližuj mi! Ó!

Stefano. Co se tu děje? Jsou zde čerti domovem? Vy byste
mne chtěli škádlit divochy a Indiánskými muži? Ha! však
jsem proto neušel smrti utopení, abych se ted' vašemi

čtyřmi nohami dal zastrašit. Neboť jest přísloví: Nezmůže ho ani to nejčipernější chlapisko, jaké kdy o čtyřech chodilo. A jinak o mně nemá být řečeno, dokud Stefano plícema dýchá.

Kalibán. Duch mne trýzní! Ó!

Stefano. To bude nějaká čtvernohá potvora toho ostrova, kterouž, jak se mi zdá, zimnice lomcuje. Kde ale, u všech hromů, naučila se naší řeči? Poskytnu jí předce svou pomoc, kdyby pro nic jiného: poštěstí-li se mi, ji uzdravit a skrotit a do Neapole dovézt, bude to present, za kterýž by se ani císař sám nemusil stydět.

Kalibán. Prosím, nesužuj mne, budu již rychleji dříví donáset.

Stefano. Aha! teď je jí nejhůř a nehovoří právě tuze chytře. Dám se jí napít ze své lahvice; jestliže nikdy před tím vína nepila, mám naději, že jí od zimnice pomohu. Bude-li mně možná jí vyléčit a ukrotit, nebude ničím příliš draho zaplacena; komu se dostane, musí za ni platit, a jak náleží.

Kalibán. Posud mne nemoho trýzníš; však ty brzy začneš, to poznávám dle tvého třesení. Prospero teď v tebe působí.

Stefano. Nu, nech už toho; otevř hubu. Tohle ti zase rozum navrátí, kočko, jen otevř hubu; to z tebe vytřese všecko třesení, věř mi, jak se náleží. Člověk nikdy neví, kdo s ním dobré smýšlí, tak, rozevři jen sánice.

Trinkolo. Tento hlas bych měl znát! Aby to byl! – ale ne, vždyť se utopil, a tito jsou čerti. Pán bůh se mnou!

Stefano. Čtyři nohy a dva hlasy! roztomilá potvora! Její přední hlas bude nyní dobře mluvit o svém příteli, její zadní hanebné řeči šířit a pomlouvat. Může-li všecko víno v lahviči ji uléčit, pomohu jí s radostí od její nemoce. – Pojd' sem! amen! Naleju ti trochu do tvé druhé huby.

Trinkolo. Stefano!

Stefano. Tvůj druhý hlas mne volá? Pomoz pán bůh, totě d'ábel sám a žádná potvora; nechám ho být; nemám dost dlouhé lžice, abych s ním jídal.¹²⁾

Trinkolo. Stefano! Jsi-li Stefano, sáhni na mne, a promluv ke mně, neboť jsem Trinkolo; – nestrachuj se – tvůj dobrý přítel Trinkolo.

Stefano. Jsi-li opravdu Trinkulo, polez ven! Vytáhnu tě za ty tenčí nohy; jsou-li jedny z těch noh Trinkulovy, ty to jsou. Tyť jsi opravdový Trinkulo, skutečně. Co pak tě napadlo, státi se trusem z tohoto zmetka? Což z něho mohou odcházet Trinkulové?

Trinkolo. Nemyslil jsem jinak, nežli že jej hrom do smrti zabil. Ale což pak jsi se neutopil, Stefano? Doufám pevně, že jsi se neutopil. Ukrýl jsem se tu pod kazajku mrtvého zmetka, protože jsem se bál bouře. A což pak jsi v skutku živ, zlatý Stefano? Ó Stefano! dva Neapolitáni z nebezpečenství smrti vyvázli.

Stefano. Pro boha té prosím, jenom mne tolík neobracuj, na můj žaládek nelze se ještě spolehnout.

Kalibán. Pěkné to bytosti, nejsou-li duchové.

Statečný bůh, a má nebeský nápoj.

Budu jej kleče vzývat.

Stefano. Jak pak jsi život zachránil? Jak jsi se sem dostal? Přísahej při této láhvici, jak jsi sem přišel? Já se zachoval na soudku sektu, od plavcův přes okraj lodí vyhozeném: při této láhvici! kterouž jsem vlastní rukou vyroubil z kůry stromové, když pak jsem na sucho byl vyvržen.

Kalibán. Na tuto láhev přísahám, že ti chci věrným sluhou být; neb tento nápoj není pozemským.

Stefano. Tu; přísahej tedy, jak's ušel moři?

Trinkolo. Plovaje ku břehu, brachu, jako kachna, to ti přísahám.

Stefano. Tu polib knihu.

Dávaje mu láhev.¹¹⁾

Ačkoliv umíš plovat jako kachna, vyhlížíš předce jako husa.

Trinkolo. O Stefano! máš víc toho?

Stefano. Celý soudek, brachu! Můj sklep jest ve skále na straně mořské; tam mám víno své uschováno. Jakž pak, zmetku! jak je s tvou zimnicí?

Kalibán. Nespadnul jsi s nebe?

Stefano. Ba, s měsíce, pravím tobě; svým časem byl jsem mužem ve měsíci.

Kalibán. Já vidíval tě v něm a velebím tě.

Mně tebe matka ukazovala,
psa tvého a tvůj keř.¹³⁾

Stefano. Dobrá; tedy se na to zapřisáhni. Polib knihu; naplním ji zase novým obsahem. Přísahej!

Trinkulo. Pro milého boha, jaká to je nevědomá potvora! Já se jí bát? – tak slabodušné potvory? – Muž na měsíci? – i pranebohá, lehkověrná potvora! – Dobře si umíš přihnout, potvoro, na mou věru.

Kalibán (k Stefanovi). Zjevím ti každý plodný země kout a zlábám šat tvůj; prosím, bud' mým bohem.

Trinkulo. Při světle denním! jaká to šibalská a opilá potvora. Až usne jeho bůh, ukradne mu láhev.

Kalibán. Dej mi své nohy zlábít. Poddanost' volím ti přísahat.

Stefano. Tedy polib zemi a přísahej!

Trinkulo. Prasknout bych mohl smíchy pro tu psíhlavou potvoru. Jaká to všívá potvora! Ruka mne svrbí, že bych jí moh' jednu vlepit, –

Stefano. Nuže, líbej!

Trinkulo. – kdyby jen ta ubohá potvora neměla hlavu napadenou. Nemravná potvora!

Kalibán. Studánky nejlepší ti objevím, jahůdek natrhám, ryb nalovím, a dříví hojnost tobě nanosím.

Mor usmrť ukrutníka, jemuž sloužím; již mu polínka vláčet nebudu, leč za tebou, ty divotvorče, půjdu.

Trinkulo. I totě směšná potvora: nadělá divův z ubohého opilce.

Kalibán. Dej se mnou vést, kde rostou pláňata, dlouhým ti nehtem vyhrabám lanýže, okáu hnázdo sojky; naučím tě, jak čiperné naličit opiče. Na lísky svazčité tě dovedu a časem mladé racky se skal snesu. Chceš jít se mnou?

Stefano. Ted' už bych přál, abys nám ukázal cestu, bez delších řečí. – Trinkulo, poněvadž král se vši naší družinou se utopil, uvážeme my se v tento ostrov. (K Kalibanovi) Tuhle mi nes láhev! – Bratře Trinkulo, budeme ji čas po čase naplňovat.

Kalibán (podnapilý, zpívá).

Bud' pane zdráv, bud' zdráv, bud' zdráv!

Trinkulo. Vřeštící potvora! na mol opilá potvora!

Kalibán (zpívá).

Nechci více ryby chytat,

ani snášet palivo

pánu bedlivu;

mísky mýt, talíře smítat.

'Bán, 'Bán, Ka-Kalibán

má nového pána – služ si sám!

Svoboda! hejsa, hejsa, svoboda, svoboda, hejsa svoboda!

Stefano. Ó srdnatá potvoro! ukazuj nám cestu.

Odejdou.

Jednání třetí.

Výjev první.

Před chýší Prosperovou.

Vystoupí Ferdinand, nesa poleno.

Ferdinand. Jsouť namáhavé hry a jejich nesnáz jich rozkoš zvýšuje; ponížení nejednaké se ctí se podstupuje,

věc chudičká se často skvěle končí.
Mně by můj prostý úkol stejně tížil,
jak se mi hnusí; ta však, jižto sloužím,
co mrtvo oživujíc, rozkoší
můj klopot činí; ó ta desetkrát
je vlídnější, než otec urputen;
leč on je pouhá krutost'. Mám tu odnést
těch dřev několik tisíc na hranici
pod přísnou vyhrůžkou. Má drahá paní,
vidouc mne v potu, pláče a mně praví,
že nebyla tak nízká práce nikdy
mně rovným konána. Leč zapomínám
na úkol, však ty sladké myšlenky
mne k tomu posilují; konat jej
jest hovět si.

Vystoupí Miranda, v podálí Prospero.

Miranda. Ach, žádám vás, tak tvrdě
se nehmožte. Kéž spálí blesk ta dřeva,
jež navrší vám uloženo. Prosím,
odložte to a pohovte si; však
opláče v peci, že vás unavilo.
Můj otec leží v knihách, protož žádám,
abyste odpočinul; do tří hodin
jste před ním jist.

Ferdinand. Ó dívko předrahá,
zapadne slunce, dřív než vykonám,
s čímž musím pílit.

Miranda. Posadíte-li se,
budu tu chvilku vaše špalky nosit;
prosím, dejtež mi ten, ať ku hranici
ho dopravím.

Ferdinand. Nikoli, vzácný tvore!
Spíš ať své svazy strhám, zlámu hřbet,
než vy se nectné službě podrobíte,
při nížto já bych zaháleje seděl.

Miranda. Mně by to neslušelo hůř než vám,
a já bych mnohem snáz to konala,
neb dobrá vůle má je k tomu volna,
a vaše odporuje.

Prospero. Ubožátko,
ty's lapena, tvá návštěva to jeví.

Miranda. Vy jaksi zemulen vyhlížíte.

Ferdinand. Ne, čacká panno, svěží jitro cítím,
když večír při mně jste. Ó, prosím vás
(bych ve své modlitbě vás spomínal),
jak zovou vás?

Miranda. Miranda. – Ó můj otče,
tím slovem zrušila jsem příkaz vás.

Ferdinand. Mirando divomilá, zajisté
ty's nejvzácnější div, a nejhodnější
všech světa pokladů. Přemnoho žen
jsem pilným okem skoumal, mnohokrát
úst jejich blahozvuk ve služebnosti
přiváděl přeochoťné ucho mé;
pro různé ctnosti ženy rozličné
mne vábily; však žádná duši celou
tak nezajala, neb jich nedostatky
s nejlíbeznější vnadou vedly spor,
zatemňujíce ji. Vy však, ó vy jste
tak čistá, dokonalá, stvořena
z všech tvorův výborností.

Miranda. Žádnou neznám
ze svého pohlaví, a ženské tváře,
krom ze zrcadla své, nepamatují,
aniž jsem koho spatřila, jež mužem
bych zvala, krom vás, milý příteli,
a otce drahého; jsem nevědoma,
jaké jsou v cizích krajích podoby,
však na mou stydlivost (klénot v mé věnu),

nepřála bych si jiných společníkův
než vás, z celého světa; aniž umí
má obraznost' si vytvořiti obraz
nad vás mně milejší. Však žvatlám já
až trochu divoce, a otcův příkaz
v tom zapomínám.

Ferdinand. Já jsem rodem svým,
Mirando, králevic, myslím i král
(jmž nebyti bych si přál!) a nesnes' bych
to drvoštěpské nevolnictví líp,
než bych se od much v ústa nechal štipat.
Slyšte mé duše řeč: v té samé chvíli,
co jsem vás spatřil, zalétlo mé srdce
do vaší služby, kdež teď stánek má,
mne činíc jeho otrokem; pro vás
jsem tímto trpělivým dělníkem.

Miranda. Milujete mne?

Ferdinand. Ó nebe, země, svědčte tomu zvuku,
a mé vyznání šestím korunujte,
mluvím-li pravdu; pakli šálím, zvráťte
co nejkrásněj si věštím, v neblahost'.
Nad všecku míru čehokoli v světě
vás miluji, cením a ctím si vás.

Miranda. Jsem předce bláhová, že pro to pláči,
nad čímž tak plesám.

Prospero. Krásné setkání
dvou vzácných náklonností! Nebe vyros
svou milost' na květ, jenžto mezi nima
se vypučel.

Ferdinand. Proč, drahá, pláčete?

Miranda. Pro svoji nehodnost', jež nabídnetout,
co toužím dát, se ostýchá, tím více
to přijmout, bez čehož mi nelze žít.
Však to je neupřímnost', a čím více
se snažím skrývat, tím více to zřejmo.
Ty odstup, stydlavosti schytralá,
přispěj mně přímá, svatá nevino!
Jsem chotí vaši, chcete-li mne vzítí,
když ne, chci jak děvečka vaše zemřít.
Co družku moh' byste mne odmítnout,
však vaši služkou budu, chcete-li již,
neb nechcete.

Ferdinand. Mou paní, nejdražší,
a já vždy v této pokroče.

Miranda. Můj manžel tedy?

Ferdinand. Váš, se srdcem tak ochotným, jak otrok
jest ku svobodě, tuto ruka má.

Miranda. A má, s mým celým srdcem – a teď s bohem,
jen na půl hodiny.

Ferdinand. S bohem, s bohem tisíckrát.
Rozejdou se.

Prospero. Tak blažen nemohu tím být, jak oni,
již tím jsou omámeni; však mou radost'
nic zvýšit nemůže. Půjdu k svým knihám,
neb musím, než čas přijde večeře,
nejednu vážnou práci vykonat.

Výjev druhý

Jiná část ostrova.

Vystoupí Stefano a Trinkulo, Kalibán za nimi s láhví.

Stefano. Nemluv o tom; – až bude soudek prázdný, budeme
vodu pit, dřívě ani krapet; tedy s chutí, načněte ho. – Sluho
potvoro, připij mi.

Trinkulo. Sluho potvoro, divný to kus ostrova! Jest prý jenom
pět lidí na tom ostrově, z nichžto jsme my tři; je-li mozek
těch dvou druhých, jako náš, nestojí obec na pevných
nohách.

Stefano. Pij, sluho potvoro, když ti poroučím; tvé oči vězí
hodně hluboko v lebce.

Trinkulo. Kdež pak by byly jinde? toby byla potvora, na mou duši, kdyby mu seděly v ocase.¹⁴⁾

Stefano. Můj chlap potvora utopil svůj jazyk v sektě; co se mne týče, moře nemůže mne utopit. Já ploval, nežli jsem mohl břehy rozeznat, pět a třídecet mil, při světle božím! Máš se stát mým zástupníkem, potvoro, anebo proporečníkem.

Trinkulo. Nedělejte ho zástupníkem, jestliže válku vyzdvihнете, on by vás špatně zastoupil, vždyť neumí ani na vlastní nohy stoupat.

Stefano. Však my nebudejme utíkat, monsieur potvoro.

Trinkulo. Ani chodit, budete ležet jako psové, ani neceknete.

Stefano. Zmetku, promluv předc jednou, jsi-li dobrým zmetkem.

Kalibán. Jak se má Výsost tvá? Nech mne tvůj střevíc lízat. Tomuto nechci sloužit, neb je nestatečným.

Trinkulo. Ty lžeš, praněvdomá potvoro! Já bych dovedl drábovi se protivit. Pověz, zhýralá ryba ty! viděla jsi někdy zbabělce, jenž by byl tolik sektu vypil, jako já dnes? Ty budeš takové potvorné lži vymýšlet, jsa předce z půli ryba, z půli potvora?

Kalibán. Hle, jak se mi posmívá! Chceš mu to trpět, můj kníže?

Trinkulo. Kníže pravil! – jakým sprostákem může být taková potvora.

Kalibán. Hled', hled', už zase. Zakousni ho do smrti, prosím tě.

Stefano. Trinkulo, varuj se zlého jazyka! Budeš-li se chovat jako odbojník, na nejbližší olší: – ubohá potvora je mým poddaným a nemá se s ní nevážně nakládat.

Kalibán. Děkuji svému laskavému knížeti. Chceš poshovět, a vyslechnouti návrh, jež jsem ti už jednou učinil?

Stefano. Chci, velmi rád. Klekni a opakuj ho. Já budu stát, a to samé učiní Trinkulo.

Vystoupí Ariel, jim neviditelný.

Kalibán. Jak jsem shora řekl, jsem oddán ukrutníku, čaroději, jenž mne lstí o můj ostrov oloupil.

Ariel. Lžeš.

Kalibán. Ty lžeš, ty pitvorná opice ty!
Kéžby tě zahubil můj statný pán.

Já nelhu.

Stefano. Trinkulo, vskočíš-li mu ještě jednou do řeči, při této dlani, vyrazím ti několik zubů z dásní.

Trinkulo. Eh co! já nic neříkal.

Stefano. Tedy ticho – a nic více. – (*Kalibánovi*) Dále.

Kalibán. Já řku, on nabyl kouzly ostrova,
nabyl ho ode mne. Rač mě tvá Výsost'
pomstít na něm – neb vím, že srdece máš,
ten hlupec ale nemá.

Stefano. To jest pravda.

Kalibán. Staneš se jeho pánum a já ti budu sloužit.

Stefano. Kterak to ale vyvedeme? Můžeš mně k němu dovésti?

Kalibán. Mohu, můj kníže; v spaní ti ho zradím;
ty pak mu hbitě v lebku zaraž hřeb.

Ariel. Lžeš, to nemůžeš.

Kalibán. I totě strakapoud! ty všívá záplato!

Žádám tvou Velikost', natluc mu rádně,
a vezmi mu tu láhev; až ta dojde,
pak může z louže pítí, neboť já
mu neukážu čerstvých praménků.

Stefano. Trinkulo, nevydávej se v delší nebezpečí. Přetrhneš-li potvoře jen jedním ještě slovem, tresku z tebe udělám.

Trinkulo. A co jsem vám udělal? Já vám nic nedělám. Půjdu a postavím se na stranu.

Stefano. Nepravil jsi, že lže?

Ariel. Ty lžeš.

Stefano. Tedy lhu? Tu máš něco za lež.

Bije ho.

Jestli ti tohle chutnalo, dej mi lež podruhé zas.

Trinkulo. Já ti žádnou lež nedal, pozbyl's rozumu a uší k

tomu? Mor do vaší láhvice! to dovede pití sekstu.

Žloutenice do tvé potvory, a čert vezmi tvoje prsty.

Kalibán. Ha ha ha!

Stefano. Nu, nyní povídej, co dále. Ty stůj trochu stranou, Trinkulo, prosím tě.

Kalibán. Vybjí ho notně; za nedlouhý čas jej budu také bít.

Stefano (*k Trinkulovi*). Stůj tamhle. (*K Kalibánovi*) Pokračuj!

Kalibán. Jest to, pravil jsem, jeho obyčej, že odpoledne spává; tu ho zabij,

o knížky dřív jo olup; buďto klackem mu rozraž lebku, neb ho vykuchej, neb trubici mu nožem přeřízni.

Než nezapomeň, dřív se zmocnit kněh, neb bez těch troupem jest jak já, i nemá po vúli žádných duchův. Všickni jej od srdce nenávidí, jako já.

Jen knihy nejprv spal. Mát' nářadí, (tak tomu říká) sličné, jímžto dům, až bude míti, si vůkol vyzdobí.

A nejvřelej co třeba uvažovat, má krásnou dceř, již nevyrovnanou sám nazývá: já ženské neviděl krom Sykorky, mé rodičky, a jí, leč ona tak mou nebožku zaclání, jak obr trpaslíka.

Stefano. Jest to tak švarná holka?

Kalibán. Aj to věřím,

ta, pane, tvoje lože ozdobí,
a dobrým potomstvem tě obdaří.

Stefano. Potvoro, toho muže usmrtím. Jeho dcera a já budem pak králem a královou (sláva našim Milostem!) a Trinkulo a ty stanete se místokráli. Líbí se ti ten návrh, Trinkulo?

Trinkulo. Výborně.

Stefano. Podej mi ruku. Jest mi líto, že jsem tě uhodil, ale pokud živ budeš, varuj se nezbedných jazyků.

Kalibán. Za půl hodinky bude pevně spáti. Chceš jej pak usmrtil?

Stefano. Chci, na mou čest'.

Ariel (stranou). To povím pánu svému.

Kalibán. Ty's mne tím tak rozveselil, pln jsem radosti.

Nuž zaplésejme si! Vid', zatraláme tu píšeň, již's mě právě naučil?

Stefano. K tvé žádosti, potvoro, chci se k tomu uvolit, ke všemu se uvolit. Začni, Trinkulo, dejme se do zpívání.

Zpívají.

Zlobte je a chopte je, chopte je a zlobte je, myslit je volno.

Kalibán. Nápěv je chybný.

Ariel hraje nápěv ne bubnu a pišťale.

Stefano. Co to má být?

Trinkulo. Totě nápěv naší písničky, hraný panem Nikým.

Stefano. Jsi-li člověk, ukaž se ve své pravé podobě, pakli ale d'ábel, dělej co chceš.

Trinkulo. Ó, pánbůh hřichy odpust'.

Stefano. Kdo smrtí umře, splatí všecky dluhy. Vzdoruji ti! (*Stranou*) Bud' nám bůh milostiv.

Kalibán. Jsi postrašen?

Stefano. Nejsem, potvoro, to nikdy.

Kalibán. Bud' bez strachu: jest ostrov plný šustů a zvuků, sladké hudby pro rozkoš i neškodné; někdy mně v uších zní tisíce rokokových nástrojů.

Zas jindy hlasové mne znova uspí, když jsem po dlouhých snech se probudil.

Pak zdá se mi ve spánku o oblacích rozevřených, z nichž na mne poklady se spadnout chystají, až procitnuy

křičívám za novými sny.

Stefano. Aj, toť mi bude pěkné království, kde budu mít svou hudbu zadarmo.

Kalibán. Až jen Prospera zavraždíme.

Stefano. To se stane co nevidět: já na tu historii nezapomněl.
Trinkulo. Hudba se vzdaluje, ubírejme se za ní a potom vykonejme svůj úkol.

Stefano. Ved' nás, potvoro: my budeme následovat. Kéžbych jen toho bubeníka viděl; jak náleží se činí.

Trinkulo. Půjdeš? Já jdu za tebou, Stefano.
Odejdou.

Výjev třetí.

Jiná část' ostrova.

Vcházejí Alonso, Sebastian, Antonio, Gonzalo, Adrian, Francisco a jiní.

Gonzalo. Při svaté panně, dále nemohu.

Mé staré kosti hekají: bludná to chůze, přímo hned, tu v oklikách. Ach strpení! musím zde odpočívat.

Alonso. Pokárat tebe, starče, nemohu, jsa umdleností, již můj duch se kalí, sám tuze sklíčen. – Sedni, odpočiň si! Zde složím naději a odreknu její se lichoty. – Onť utočil, po němž tak pátráme, a moře našim se směje marným hlídkám na zemi. Nuž pokoj s ním!

Antonio (k Sebastianovi stranou). Jsem velmi rád, že pozbyl naděje.

Pro jeden zmar nespust'me s očí záměr, na němžto jsme se usnesli.

Sebastian. Co nejdřív jej provedeme.

Antonio. Zvolte k tomu noc.

Neb cestou jsouce zmořeni teď nechtí a nemohou té užit bedlivosti, jak kdyby čerstvé byly jejich síly.

Sebastian. Nu, tedy v noci, na tom dost.

Líbezná a podivná hudba zaznívá. **Prospero** neviděn stojí v hűre. Vcházejí rozličné podivné postavy, přinášejíce krytý stůl; obskakují ho, zdvořilými posuňky k němu vítajice; konečně vybídnuvše krále a jeho společníky k pojedenní, *odejdou.*

Alonso. Jaká to hudba? Slyšte, přátelé!

Gonzalo. Podivně sladké zvuky.

Alonso. Nebe dej nám vlídné hostitele. Kdož to byli?

Sebastian. Živoucí hra v panáky. Věřím teď, že jednorožci jsou, v Arabii

že strom jest trónem samoletem, a podnes na něm samoletem že vládne.

Antonio. To obé věřím, a co jinak víře jest nepodobné, přisahal bych na to: nikdy nám cestovníci nelhali, ač doma blázni jich zamítají.

Gonzalo. Kdo by mně věřil, kdybych v Neapoli to povídal, řka, že jsem ostrovany kdys viděl (neb zajisté ti zde bydlí), kteří, ač příšerného tvaru, předc se lidštějšími značí způsoby, než jaké v málo lidech našel bys, a třeba v nižádném.

Prospero (stranou). Ctihodný muži! Tyť pravdu díš, neb více z přítomných jest nade d'áblý horších.

Alonso. Nelze dosti se vynadivit těmto postavám, tém posuňkům a hlaholům, kterýmiž,

ač jazyka jim schází dar, provedly jakýs výborný němý rozhovor.

Prospero (stranou). Chval na konec.

Francisco. Jak divně zmizely.
Sebastian. Co na tom, jen když nechaly nám hody; neb máme hlad. Snad libo okusit, co nám zde nechaly.

Alonso. Já nechci nic.

Gonzalo. Však netřeba se pane bát. Kdo byl by věřil za chlapectví našeho, že horalé jsou, volatí jak býci, jimž visí s hrdel masné laloky, neb lidé s hlavou vrostlou na prsou, jakž vidíme, že každý za dnů našich, jenž doma pěti za jedno pojistišen,¹⁵⁾ přináší jistou zvěst.

Alonso. Odvážím se a pojím, byť naposled – co na tom, cítím-li, že nejlepší to tam. Nu, pane bratře, připojte se a čiňte, jako my.

Hrom a blesk. **Vchází Ariel** v harpyji proměněn; když zatřepá křídla o stůl, zmizí z něho jídla.

Ariel. Vy jste tři muži hříchu, kteréž osud, vládnoucí tímto podměšeným světem, a vším, co v něm, nenasytnému moři vyplíti na ten ostrov poručil, kde mizí lidská stopa; neboť vy jste nehodni s lidmi žítí.

Vida, že Alonso a jiní se chapají meče. vás činím teď, a lidi tentýž běs dohání k vlastní smrti pokusům.

Vy bláhoví! já s svými společníky jsme sluhy osudu; spíš živlové, z nichž kaleny vám meče, sumný vzduch by mohli protít, marným udeřením zabít vždy zas se svírající proud, než jedno pírko vyrvati z mých křídel. Nezranitelni jsou též moji druzi, a kdyby nebyli, předc nezdvihněte svých mečů, příliš těžkých vaší sile. Však pomněte (a to jest mé poslání), že jste vy tři dobrého Prospera se stolce svrhli, vypudili v moře (jež ztrestalo vás za to) jej i jeho nevinné dítko, pro kterýž zlý čin shovívavá, leč nezapomenlivá moc nebes moře, břeh, ba všecken tvor na vás vybídla. Tobě urvala, Alonso, syna, a teď mnou vám hlásá, že číhající zhoubá, náhlé smrti strašnější, bude stíhat každý krok na vašich stezkách. Smířit její hněv (jenž jinak na pustém tom ostrovu zasáhne vaše hlavy) nic nemůže než lítoš' srdečná a čistý život pro celou budoucnost'.

Ariel zmizí mezi zahřměním; po chvíli dle taktu jemné hudby objeví se opět postavy, kteréž tančují s pošklebnými posuňky a stolek odnesou.

Prospero. Tvar harpyje té vzorně's nápodobil, můj duchu, s lepotou uchvacující. Nic nepropásl's z mého návodu, co měl jsi říci; s živým výrazem a vzácnou rozvahou též nižší čeleď svým různým úkolům dostála. Mocné mé kouzlo účinkuje, šílenstvím jsou upoutáni moji nepřátelé; ti jsou teď v moci mé. V tom blouznění je opustím, bych zatím přihlédnul

k mladému Ferdinandu, jehož želí
co utopeného, a k milému
jeho i mému drahouškovi.

Zmizí nahoře.

Gonzalo. Pro vše co svaté, pane, proč stojíte
tak divně ustrnut?

Alonso. Tot hrozno, hrozno!

Mně zdálo se, že vlna mluvila,
a větrové mně o tom zpívali,
a hrom, ty temné, hrozné varhany,
pronášel Prosperovo jméno, hučel
můj zločin. Ach, a proto syn můj v bahň
ustláno má, a já jej hledat půjdou
ve hloubce, jíž olovo nedosáhne,
bych s ním tam ležel zabahněn.

Odejde.

Sebastian. Jen jeden běs po druhém se mi postav,
a legiony sám jich přemohu.

Antonio. Já tobě budu pomáhat.

Odejdou oba.

Gonzalo. Všickni tři zoufají; jich velká vina,
jak jed, jenž působí po dlouhé době,
teď hlodá jejich myсли. – Žádám vás,
jíž hbitějších jste údů, rychle v sledy,
a braňte jim, k čemuž by šílenost
je mohla svěsti.

Adrian. Pojd'me, prosím vás!

Odejdou.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Před Prosperovou chatrčí.

Prospero. Jestliže jsem vás příliš přísně zkoušel,
vše nahradí zas moje odměna.

Neb s ní jsem vám dal nit života mého,
a účel, jemuž žív jsem. Znova skládám
ji do tvých rukou, všecky trýzně tvé
a ty jsi skvěle obstál v zkoušení.
Zde přede tváří nebes potvrzuji
tí ten můj skvostný dar. Ó Ferdinande,
nesměj se mi, že se jí vychloubám,
neb seznáš, že předstihá všecku chválu,
jež za ní pokulhává.

Ferdinand. Já v to věřím
i svatým věštěm na vzdory.

Prospero. Co věno mé a nabystoš' svou vlastní,
jíž čestně's koupil, přijmi již mou dceru.
Však dřív-li jí panenský pás rozvážeš,
než odbudou se plným, svatým právem
posvátné všecky sňatku obřady:
neskrápne na vás nebe sladkou rosu,
by vzrůstal svazek ten, než suchá zlost,
zakyslé zehrání a svár bodláčím
tak hnusným postel' spolek vašich loží,
až vám se zoškliví. A protož bđete,
by Hymen vám posvítíl pochodní svou.

Ferdinand. Jakož vždy doufám ve dni poklidné,
v květoucí rod a dlouhý v stejně lásce,
jak nyní, věk: ni nejtmavější sluj,
nejpříhodnější místo, nejvábnější
též nástraha, jíž zlý nás démon svádí,
neztopí nikdy v rozkoši mou čest,
by poskvurnily onen slavný den,
kdy pomním, zchromena že slunce spřež
a dole v poutech noc.

Prospero. To pěkně díš.

Již posad' se a mluv s ní: tvojí jest.
Hoj, Ariele, sluho horlivý!

Vystoupí Ariel.

Ariel. Co káčeš, mocný pane můj? Zde jsem.

Prospero. Ty a tví nižší druhotné jste rádně
vykonali poslední službu mou.

Zas k hříčce podobné vás potřebuji.
Přived' čeládku, již ti pod moc dávám,
a ku hbitým ji vyzvi pohybům,
neb musím přelud svého umění
ukázat očím těch dvou milencův;
já jim to slíbil, oni ode mne
to očekávají.

Ariel. Hned?

Prospero. Ano, neprodleně.

Ariel. Než lze říci: jdi a přijď,
dvakrát ústa otvořit,
spatříš je se pitvořit,
slušným kročejem dvořit.

Máš mne rád, můj mistře, vid'?

Prospero. Ba mám, můj rozmilý! Nezbliž se dříve,
než zaslechněš mne volat.

Ariel. Rozumím.

Odejde.

Prospero (*k Ferdinandovi*). Hleď, abys slovu dostál,
laškovnosti
nepouštěj uzdu; svaté přísahy
jsou slámovu v ohni krve. Zdrž se lépe,
sic, slibe, dobrou noc!

Ferdinand. Jist bud'te, pane,
panensky studený v méém srdeči sníh
mých utrob požár schlazuje.

Prospero. Tak bud'!
Přijď, Ariele! Raděj nadbytek
než nedostatek duchů přived' s sebou.
Objev se s lepotou. – Rty mlčte, oko hleď!
Tichounce!

Líbezná hudba. Iris vystoupí.

Iris. Ceres, štědrá paní, na bohatých lánech
zlatá žita, pšenici, oves, hráchy zanech,
hory travnaté, kde pastvou ovce tyjí,
luhy, které došky, bravu příkrov, kryjí,
břeh, na němž se pestré tulipánky týčí,
když ho na tvůj rozkaz vlnký Duben líčí,
když panenské věnce pletou cudné Víly;
hnědé lesy, kamž se láskou ztrápen chýlí
bledý jun; své réví, co oplétá stěnu,
holé skály leb,jenž ční nad mořskou pěnu,
na němž sluníváš se. Králka nebes nyní,
jíž obloukem dužným jsem a poselkyní,
prosí, bys vše pustic, sem se odebrala,
se vznešenou ve hru půvabnou se dala
na palouku. Pyšně letí její pávi;
přistup, rodná Ceres, zmnožit její slávy.

Vystoupí Ceres.

Ceres. Vítej mnohobarvá poslice, jež stále
poslušna jsi choti Jupitera krále;
a křídél řeřichových na mé květné vršky
cedíš kapky medné a chladící pršky.
Konci modrého oblouku věčně skráně
strání keřnatých i neobrostlé pláně,
jenžto jako pás mou krásnou zem' odívá.
Proč mne královna tvá sem na luh vyzývá?

Iris. Svatku čistě věrné lásky k oslavě,
dary hojnými libému podaření
blahých milencův.

Ceres. Rci duho nebešťanů,
zdali Venuše neb její syn v tu stranu
spějí za královou? Neb co vynalezli
ouklady, jež dceř mou v smutný Hades svezly,
přísně zaříkám se.

Iris. Její přítomnosti

neboj se; já potkala ji v spanilosti
k Pafu v oblácích jedoucí, a syn její
v holubičí spřeží s ní; již po naději,
okouzlen že klesne s děvou svou kochánek,
slíbiv nezakoušet ložních radovánek,
než jim Hymen vzplane: zmýlivši se zcela
v hněvu pryč hned horká Marsova druž spěla;
zlomil též svůj luk hoch její tvrdohlavý,
stílet nechce víc, leč s vrabci hráti, praví,
právě po chlapecku.

Ceres. V slávě své přichází
velká Juno; lepá vážnost jí provází.

Vystoupí Juno.

Juno. Jak se daří mojí sestře dobratíve?
Žehnej se mnou těmto dvěma, aby mstivé
odstoupily losy, četný rod jim vzkvítal.

Zpěv.

Juno. Čest, bohatství, blaho lásky,
dlouhý věk bez bolné vrásky,
slast' nech vždy se na vás směje:
Juno vám tak blaho přeje.

Ceres. Země živnost', domu strojnost',
ve stozích a v humnech hojnost',
révy hroznaté po mříži,
stromy, svislé zlatou tíží;
jaro at' k vám znova pilí,
když se jeseň k sklonku schýlí;
nouze k vám se nepoděje:
tak vám Ceres blaho přeje.

Ferdinand. Toť velkolepý přelud, souzvukem
okouzlující. Smím-liž pomyslit,
že duchové jsou tito?

Prospero. Duchové,
jež umem svým jsem pohnal z jejich kruhu
k libosti své.

Ferdinand. Zde navždy nech mne žít.
Tak divovzácný otec s takou chotí
na ráj mění to místo.

*Juno a Ceres něco si pošeptavše odesýlají Iridu
posláním.*

Prospero. Ted' ticho, synu! Juno s Cererou
potajmo šepci, cos obmýšlejíce.

Pst! stichněte, sic kouzlo pomine.

Iris. Nymfy, vy Najádky tokův šikmo proudných,
s věnci z lilií, vy dévy zrakův stoudných:
vstupte, kroucených opustic řečiš' lúno,
na zelený lán sem, tak to káže Juno.
Vy panenské Nymfy, oslaviti spějte
vérné lásky svazek, dlouho nemeškejte!

Nymfy vcházejí.

Opálení ženci, srpnem upocení,
ode brázd sem přijďte k svému poskočení;
svátek učiněte si, žlutými klobouky
kryjte tvář a vedte na měkké palouky
každý švarnou Nymfu k venkovskému tanci.

*Vcházejí ženci v klouzném kroji venkovském a pojí se s
nymfami v tanec lahodný, k jehož konci Prospero náhle se
vzchopí a promluví, načež s podivným dutým a zmateným
hlukem pomalu všickni zmizí.*

Prospero (stranou). Já' zapomněl na bídne spiknutí
té bestie Kalibána a spojencův
na život můj; ted' chvíle jejich zloby
se přiblížila. – (*K duchům*) Dost' – nic více – zmizte!

Ferdinand. Toť velmi divno, vášen' otce tvého
nerázně jímá.

Miranda. Posud ještě nikdy
tak nemírný jej neuchvátil hněv.

Prospero. Ty hledíš, synu, jaksi zděšeně,
jakby pobouřen v myslí. Upokoj se.
Tu končí naše zábava: ti herci,
jak už jsem pravil, byli pouzí duchové,
a ve vzduch, v tenký rozplynuli vzduch.
A jak těch postav útvar nepodstatný,
tak věže nebetyčné, hrady stkvoucí,
posvátné chrámy, sám ten zeměkruh
a vše, co chová v sobě, pojde s ním.
A jako mhlivý zmizel přelud náš,
tak z nich též stopy nezbude: z též látky,
jak naši snové my setkání jsme,
a krátký život náš obtáčí spánek.
Jsem jaksi zbouřen, snášej slabost' mou
a jí se nelekej: můj starý mozek
jest ochmuřen. Je-li ti libo, vejdi
do chýžky mé a tam si odpočiň.
Já zde chci přecházet, bych klopotnou
svou mysl ukojil.

Ferdinand a Miranda. Přejem' vám mír.

Odejdou.

Prospero. Přijď jako blesk! – díka vám; – Ariele, přijď.
Vystoupí Ariel.

Ariel. Lpím na myšlenkách tvých. Co kážeš?

Prospero. Duchu,
nám jest se připravit na Kalibána.

Ariel. Jest, veliteli můj! Když Cereru
jsem představoval, napadlo mně, abych
tě upomenul; leč obával jsem se,
že bych tě rozmrzel.

Prospero. Opáčej, kde's ty lotry zanechal?

Ariel. Já ti povídal, pane, jak se rděli
od opilosti, plní nezbedy,
že prali vzduch, jenž chladil jejich tváře,
zem' dupali, jež líbala jím paty;
než stále směřujíce k cíli svému.
Tu jsem zavířil v hůře na buben,
načež jak nesedlaná hříbata
ušima stříhali a mžourali,
a nosy vypínali, jakby zvuky
ty voněli. Tak zajal jsem jich sluch,
že jak telátka běží za bučením,
skrz ostré ostružiny, pichlavé
hloží a kručinky se za mnou hnali,
nohou podrápaných, až naposled,
tam za chýžkou v zarostlé mokradě
brodící jsem je nechal po bradu,
až celé zasmradil je bahna puch.

Prospero. To dobře provedeno, ptáčku můj.

Jen podrž dále tvar neviditelný.

Tam v domě jakés cetky jsou, ty přines
těm zlodějům co vnadu.

Ariel. Jdu, již jdu.

Odejde.

Prospero. Ont' d'ábel, rodný d'ábel, v jehož duši
se mrav neujme, na němž všecky péče
mé lidumilné zhola zmařeny.

A čím mu s léty škaredější tělo,
tím jedovější duše. Však je zmučím,
že budou řvát.

Ariel se vrací, nesa lesknavé oděvy.

Sem na šňůru to pověs.

Vystoupí Kalibán, Stefano a Trinkulo, všickni promokli.

Prospero a Ariel jsou neviditelní.

Kalibán. Jen zticha našlapujte, prosím vás,
by slepý krtek kroků nedoslechnul.
Jsme již na blízko jeho komnatě.

Stefano. Potvoro! tvá Víla, tvá dobrá a neškodná Víla, jak jsi ji
nazval, neměla nic lepšího na práci, nežli nás za nos vodit.

Trinkulo. Potvoro! já páchnu samou koňskou močí, pročež můj nos velice se horší.

Stefano. A můj nos neméně. Slyšíš, potvoro, kdybych nemilostivé oko na tebe upřel, tedy –

Trinkulo. Byloby dozajista veta po tobě, potvoro.

Kalibán. Ach, pane můj, dopřej mi přízně své jak posud; upokoj se, náhradu ti dám, jež smaže hanu. Mluvme zticha, jak půlnoc hrobová vše ještě spí.

Trinkulo. A což to, že jsme svou láhev v tom bahně ztratili –

Stefano. V tom nejen potupa a nečest' pro nás, potvoro! nýbrž také ztráta nenahraditelná.

Trinkulo. To mne více žere, nežli promočení, ale taková je ta tvá neškodná Víla, potvoro.

Stefano. Já tu láhev zase z bahna vytáhnu, a kdybych se při té práci až po uši měl potopit.

Kalibán. Prosím tě, upokoj se, králi můj!

Vidíš zde, to je vchod do jeho chýže.
Ztichounka vejdi, zpáchej dobrý zločin,
jenž navždy tvým ten ostrov učiní,
a já, tvůj Kalibán, chci na věky
tvůj obuv lízat.

Stefano. Podej mi ruku; již mi krvavé myšlenky do hlavy vstupují.

Trinkulo. Ó králi Stefano! ó vládyko! ó slavný Stefano!

Pohled', jaký tu oblek visí pro tebe.¹⁶⁾

Kalibán. Nech být, ty blázne, vždyť to pouhá veteš.

Trinkulo. Oho! potvoro; však víme, co se v židech prodává. – Ó králi Stefano!

Stefano. Sejmi tento plášť, Trinkulo! Při této dlani, chci míti ten plášť.

Trinkulo. Milosť tvá si ho měj.

Kalibán. I, vodnatelnost' utop toho blázna!

Což myslíte, že v tretkách takových své oči necháváte? Přispěste si a vraždu vykonejte; zbudí-li se, on jehlami nás zvodá od hlavy až do paty a divné postavy z nás udělá.

Stefano. Drž hubu, potvoro! – Milostpaní šňůro, není to má kazajka? Rovný jak šňůra, říkáme, rovník ale pochází od rovnosti, tedy jest kazajka pod rovníkem; a nyní, kazajko, pustíš brzy chlupy a olysáš.¹⁷⁾

Trinkulo. Tak, tak! my krademe jako po šňůre, s vaší Milosti přivolením.

Stefano. Děkuji ti za ten žert; tu máš za něj kus šatstva, vtip nemá darmo čekat na odměnu, dokavad jsem já králem této země. – Krásti jako po šňůre, jest výborný nápad; tu zaň vezmi druhý šat.

Trinkulo. Potvoro, pojď, namaž si prsty klíhem, a do kapsy to ostatní.

Kalibán. Nic z toho nechci, zmaříme jen času, a on nás v bernešky¹⁸⁾ neb v opice s hanebně nízkým čelem promění.

Stefano. Potvoro, s chutí do toho! Pomoz nám to donést tam, kde leží můj soudek vína, anebo tě vystrčím ze svého království. – Honem! pones tohle.

Trinkulo. A tohle.

Stefano. Ano, a tohle.

Slyšet volání honební. Několik **duchův** se přížene v podobě chrtův a prohání je dokola.

Prospero. Hoj! Chňapale, hoj!

Ariel. Trhoune, chyt' ho, Trhoune, chyt'!

Prospero. Vzteklice, hurá! Větriduchu, na ně! Lap' je, lap'.

Kalibán, Stefano a Trinkulo vyběhnou, ode psuiv pronásledováni.

Prospero. Jdi, příkaž skřetům, ať jim rozetrou suchým trháním klouby, svaly sepnou divými křečemi; nech je zblamati

více než kožich kočky divoké neb pardala.

Ariel. Slyš, oni řvou.

Prospero. Do vůle prohoňte je: této chvíle nepřátel shluk leží v milosti mé. Již brzy končí starost má, a ty máš svoboden požívat čistý vzduch: jen krátka ještě konej službu svou!

Jednání páté.

Výjev první.

Před chýží Prosperovou.

Vchází Prospero v svém čarodějném oděvu a Ariel.

Prospero. Ted' moje dílo zvěnčí výsledek.

Mé kouzlo trvá, věrní jsou mi duchové, a přímo kráčí čas pod břemenem svým. Jak pozdně na dni?

Ariel. Šestá hodina, kterou že dobou, pravil's, pane můj, tvé dílo skončí.

Prospero. Tak jsem pravil, když jsem bouři prv rozlítil. Rci, můj duchu, jak má se král se svými?

Ariel. Příkleti jsou spolu, právě v téže spůsobě, jak's poručil a jak's je zanechal; v zajetí všickni v lese lípovém, jenž od nečasu chrání chyži tvou; i nepohnou se, ač-li je nevyprostíš. Král, bratr jeho a váš blábolí. Druzí pak hořce pro ně bědují, u bázni pohrouženi; přede všemi Gonzalo, jehož sám si nazval dobrým staříčkým pánum; slzy po bradě mu kanou, jak když kapky mrazivé s rákosového tekou okapu. Tak krutě kouzlo tvé je sklíčeje, že kdybys ted' je spatřil, tvůj by cit se obměkčil.

Prospero. To myslíš, duchu?

Ariel. Můj by, jsa lidským, pohnut byl.

Prospero. I můj jím bud'! Ty-li, jsa leda vzduch, jsi hnut a dojat jich utrpením, jak bych neměl já, z jich rodu jsa a stejně bystře cítě, být příbuznější pohnut, nežli ty? Ač doplnili míru zlobami, předc proti vzteků s myslí vznešenější ve spolek vejdu; v odpoutění víc jest, než ve mstě vznešenosti; když se kají, mých zámyslův se popud nevztahuje ni o smračení dále. Jdi, vyprost' je! Své kouzlo sejmu z nich a zhoje smysly jim, zas navrátim je samým sobě.

Ariel. Pane, sem ti je předvedu.

Odejde.

Prospero. Vy elfy tokův, bažin, hor a hájův, a vy, bezslednou nohou po pískách honící Neptuna, když odplývá, a když se vraci, před ním prehající; vy polo-trpaslíci, zelené co při měsíčku kroužky děláte, jichž brav nekouše; vy co k zábavě tkáváte noční houby; z večerních co zvonkův se těšíte; jimiž druhdy (ač jste slaboušky) slunce polední jsem zatemnil, vybouřil zbůjné větry,

v boj siné šlehal moře s klenutím
azurovým; blesk s hromů hlášelem
jsem snoubíval a Zevsův silný dub
poltíval vlastním jeho perunem;
rozviklal z pevných sloupů předhoří,
nejeden smrk a cedru za konár
jsem vytrhnul; mým slovem hrobové
své spalce propouštěli zbuzené:
takť mocná věda má. Však hrubých kouzel
těch odříkám se; až si ještě hudbu
nebeskou vymohu (což teď se staň!),
by zhojila jich smysly, což se sluší
na vzdušnou magii: pak zlomím prut svůj,
na mnoho sáhův v zemi ho zakopám,
a hloub', než olovo kdy stačilo,
své knihy utopím.

Líbezná hudba počíná hrát.

Vrací se Ariel, za ním Alonso, s posuňkem šílenosti, sprovázený Gonzalem; pak Sebastian a Antonio v témže stavu, vyprovázeni Adrianem a Franciscem. Všickni vkrocí do kruhu, jejž Prospero učinil, a zůstanou jakoby učarováni.

Prospero (pozoruje to veče). Líbezná hudba, myslí ztřeštěné nejlepší útěcha, zhoj mozek tvůj, teď neprospěšně v lebce rozňatý. Tam stůjte, neb jste čarně přikleti. Zbožný Gonzalo, muži šlechetný, ve spolku s tvými kanou z očí mých ty slzy družně. – Kouzlo poznenáhla teď ochabuje, a jak po noci se jitro zardívá, tmy stápějíc, tak jejich smysly procitnouce jmou se mhlou pitomou zahánět', jež zastírá jich jasný rozum. – Můj dobrý Gonzalo, hodný ochránče můj a svého pána převrnný sluho, doma splatím slovy i skutky dobrodiní tvá. – Alonso, ukrutně's jednal se mnou a mou dcerou, tvůj bratr v činu podíl bral. Teď hryže tě lítost, Sebastiáne! – Krví má, můj bratře, jenž si lačnil jen po slávě, a vyplel z prsou stud i přírodu; jenž's krále vraždit chtěl s Sebastiánem (ted' vnitřní za to osten cíticím), ač's neprirozen, já ti odpouštím. Již počíná se jejich rozum dmout, a vlna blízká na břeh zdravých smyslů, jenž leží bahinem zkalen, za krátko se přeleje. Z nich nikdo posud nechce pohlédnout na mne, neb mne znát. Ariele, přines mi kord a klobouk z sednice.

Odejde Ariel.

Já se chci odhalit a předstoupit jak Milán, jenž jsem býval. – Rychle, duchu! Co nejdříve máš zkoušet svobody.

Vrací se Ariel; zpívaje pomáhá Prosperovi v oblékání.

Ariel (zpívá).

Kde včelka, tam já cucávám,
v zvonku petrklíče spávám,
s kulicháním tam lehávám.
Na lastovce ulétám,
za létem pryč odlétám.
Vesele, vesele teď budu žít,
pod květy v haluzích blaze se mít.

Prospero. Můj útlý duchu, tebe pohreším. Však svobodu měj sobě: tak, tak, tak. Tam k lodí králově spěj neviděn, kdež pod palubou plavce vyspalé nalezneš; probud' zprávce s nadplavím,

donut' je sem a spěšně, prosím tě.

Ariel. Vzduch budu popíjet' a zas zde budu, než dvakrát srdcem oběhne tvá krev.

Ariel odejde.

Gonzalo. Všeliká muka, hrůza, div a děsnost' zde obývá. Vyved' nás božská moc z té strašné půdy.

Prospero. Pohlédní, králi, na mne, Prospera, jemuž si křivdíl, věvodu z Milána. Na lepší důkaz, že jest kníže živ, jenž mluví k tobě, dej se obejmout. Srdečně vítám též tvou družinu.

Alonso. Zda-li jím si, či nic, neb okouzlený jakýsi zjev, jenž mne chce oklamat jak před nedávnem, nevím; tepot tvůj jest jakby lidské krve; – a co jsem tě uzrel, splývá rouška s ducha mého, jíž, jak se bojím, blud mne obestřel. Toť (jest-li pravda) věc jest přepodivná. Tvé věvodství ti vracím, snažně prose, bys odpustil mou vinu. – Kterak ale můž' Prospero být naživu a zde?

Prospero (k Gonzalovi). Dřív, příteli šlechetný, stáří tvé nech obejmou; neb míra neobsáhne tvou poctivost'.

Gonzalo. Zdaž tomu tak, či není, přisáhnout nechci.

Prospero. Vyť jste zakusili tak mnohý přelud toho ostrova, žeť nyní nevěříte skutečnosti. Vítám vás všecky, moji přátelé! (Stranou k Sebastianovi a Antoniovi) Však na vás, čistí pánové, bych mohl zamračit čelo jeho Výsosti, kdybych tak chtěl, a vás co zrádce zjevit; leč nepovím teď na vás.

Sebastian (stranou). Čert v něm mluví.

Prospero. Než ty, hanebný, jehož zova bratrem, pošpinil bych svá ústa, nejhorší ti vinu, a vše ostatní, odpouštím: svou zemi ale žádám zase zpět, již nutně musíš vydat.

Alonso. Jsi-li Prospero, zprav nás podrobně o svém zachování, a jak jsi našel nás, ode tří hodin na břeh ten vyvržené, kde mně syn, (jak ostrý jest té připomínky hrot) můj Ferdinand, syn drahý, ztracen jest.

Prospero. Mám, pane, lítost s vámi.

Alonso. Nahradit té ztráty nelze; trpělivost dí, že nic tu nesvede.

Prospero. Já spíše myslím, že jste jí k sobě nezval, ježto mně poskytla mocná svoje přispění, ve stejně ztrátě, jemnou milostí, a klid mně vrátila.

Alonso. Vám v stejně ztrátě?

Prospero. V tak velké, jak nedávné; abych snášel tu trpkou ztrátu, nemám těch pomůcek, jež můžete vy k útěše si pozvat. Neb já jsem ztratil dceru svou.

Alonso. Vy dceru?

Ó, kéž by žili oba v Nápoli, co král a královna; raděj bych sám chtěl zkálen ležet v bahnívém tom loži, kde syn můj spí. Kdy ztratil jste svou dceř?

Prospero. O bouřce minulé. Ti pánové, jak vidím, tak nad tím setkáním žasnou,

žeř pochybuji o svém rozumu,
a zdali oči jich je naklamou,
neb slova jich jsou přirozený dech.
Než, ačkoliv jste byli vytiskeni
ze smyslů svých, za jisté vězte to:
že já jsem Prospero, týž vévoda,
jenž byv z Milána vyhnán, přepodivně
přistál na tento břeh, kde koráb váš
se ztroskotal, by stal se jeho pánum.

Nic víc o tom, neb to jest kronika
na mnohé ještě dny, ne povídka
při snídani, a k prvnímu setkání
se nehodíci. Vítejte mi, pane!
Ta chýše je mým dvorem, málo v něm
komonstva mám a žádné poddané
na šíř i dál. Pohleďte do vnitř, prosím!
Že jste mně vrátil zas mé vévodství,
já se vám odslužím nemenším darem,
a zplodím zázrak, jenž vás uspokojí
tak aspoň, jako mne mé vévodství.

Otevře se vchod do světnice; viděti v ní Ferdinand a Miranda, hrající v šachy.

Miranda. Můj drahý pane, vaše hra mne šálí.
Ferdinand. Pro celý svět, má lásko nejdražší,
bych nehrál tak.

Miranda. Pro deset království
však byste hašteřil se, a já bych
to zvala pěknou hrou.

Alonso. Je-li to přelud
tohoto ostrova, pak dvakrát ztrácím
drahého syna jednoho.

Sebastian. Toť zázrak!

Ferdinand (poklekna před Alonsem). Ač moře hrozí, předc je
milostivo:
neprávem jsem je klnul.

Alonso. Tedy obviň
tě požehnání otce radostného!
Povstaň a rci, jak's přišel sem.

Miranda. Ó div!
Kolik tu spanilých jest stvoření,
jak krásný lid to. Hodný nový světe,
jenž taky národ máš!

Prospero. Novým je tobě.

Alonso. Kdo jest ta dívka, s níž jsi v šachy hrál?
Tří hodin starší vaše známost být

nemůže. Je-liž to ta bohyňa,
jež zachránila spolu svedla nás?

Ferdinand. Smrtelna jest, můj otče; nesmrtným
však ustanovením se stala mou.
Ji zvolil jsem, když otce svolení
jsem nemoh' žádat, aniž myslil jsem,
že otce mám; ona je dcerou toho
slavného milánského vévody,
o němž jsem často slýchal, nikdy dřív
jej nespátrív, jenž druhým životem
mne obdařil a druhým otcem se mi
tou dívkou stal.

Alonso. I já jsem jejím otcem.
Než, jak to divně zní, že musím já
za odpuštění prosit dítě své.

Prospero. To, pane, nechte. Nestěžujme si
svou paměť mrzutostí minulou.

Gonzalo. Posud jsem v srdeci plakal, sic bych dříve
byl mluvil. Shledte dolů bohové,
a blahým vínkem zdobte tento párek!
Neb vy jste nám tu cestu ukázali,
jež nás dovedla sem.

Alonso. Amen, Gonzalo.

Gonzalo. Byl proto Milán vyhnán z Milánu,¹⁹⁾

by v Nápoli rod jeho kráoval?
O, zajásejte plesem nevšedním!
A zlatem vpište v sloupy nehynoucí:
„Na téže cestě našla Klaribella
v Tunýzu dálném svého manžela,
a bratr její Ferdinand svou choť,
kde sám byl ztracen; Prospero svůj trůn
na nuzném ostrově, my všickni sebe samy,
když žádný nebyl svým.“

Alonso (k Ferdinandovi a Mirandě). Dejte mi ruce.

Ať strast' a smutek srdce mu zachmúří,
kdo s vám netěší se.

Gonzalo. Staň se, amen.

Vystoupí Ariel se Zprávcem lodí a s Nadplavčím, kteří s podivením za ním krácejí.

Gonzalo. Hle, pane, hle, zde více našincův.

Jáť předpovídá, jedna šibenice
-li ještě na zemi, že chlapík ten
nemůž' se utopit. Nuž svárná hubo,
jenž odkláňáš milosť přes kraj lodí,
neumíš si zaklít na břehu?

Aj, krotneš na zemi? Co nového?

Nadplavčí. Novinka nejlepší jest ta, že krále
a družinu jsme našli bez úrazu,
druhá, že lodí, již jsme zanechali
co ztroskotanou, tři hodiny tomu,
jest celá, bystrá, pěkně vypravená,
jak když ponejprv v moře vyplula.

Ariel (stranou k Prosperovi). Hle, pane, všecko to jsem
vykonal,
co jsem se vzdálil.

Prospero (též tak). Čiperný můj duchu!

Alonso. Tot' neprávě jsou, divnější
a divnější vždy věci. Jak sem's přišel?

Nadplavčí. Kdybych si myslil, že jsem zcela zбуzen,
chtěl bych to povědít. My v tuhý sen
upadše, pod palubu (jak, nevíme)
jsme zavřeni; v tom (není tomu dávno)
podivný, různý hluk nás probudil,
to řvání, vytí, skřek, řetězů chřest
a jiných mnoha zvuků strašlivých.
Než spočteš tři, jsme na svobodě, kdež
v celé své pýše jaře strmí dobrý
královský koráb náš, a zprávce lodí
jej obsakuje, očima pozírá.
Tu náhle, jako ve snách, Výsosti,
jsme odděleni od druhých a nadív
sem unášeni.

Ariel (stranou). Vyved' jsem to dobře?

Prospero (též tak). Výborně, má pilnůstko! uvolním tě.

Alonso. V divnějších chodbách nikdo nebloudil,
a v ději tom jest víc, než přírodě
lze dovésti, jen věstba věhlasná
nám náhled můž' vytříbit.

Prospero. Králi můj!

Nekormut' ducha, o divnosti dějů
těch hloubaje. Svým časem, do něhož
nedlouho již, vysvětlím zvláště každou
událost, že se pravdě podobnou
vám uvidí. Až potud buďte klidni,
a suďte dobře o všem. – (*Stranou*) Sem pojď, duchu!
Pusť Kalibánu s jeho soudruhy.
Rozvaž jich kouzlo.

Ariel odejde.

Jak je vám, Milosti?
Dva ostří hoši z vaši čeledi
vám scházejí, na něž jste zapomněli.

*Vrací se Ariel, žena před sebou Kalibána, Stefana a Trinkula
v jejich ukradeném obleku.*

Stefano. Starej se každý jenom o druhé, a nikdo neměj péči o sebe; neboť jest všecko pouhé štěstí. Kuráž, kapitální potvoro, kuráž!

Trinkulo. Neklamou-li mne ti špehové, jež nosím ve své hlavě, je zde hezké podívání.

Kalibán. Ó Seteb! to jsou mi hodní duchové!
Jak krásný je můj pán! Mám ale strach,
aby mne netrestal.

Sebastian. Ha ha!
Jací to tvorové, pane Antonio?

Jsou za peníze?

Antonio. Zdá se, jeden z nich
jest pravou rybou, tržný nepochybně.

Prospero. Jen patřte, páni, na jich odznaky,
a rcete, jsou-li poctiví. Ten nedotvor
měl matku kouzelnici, a tak mocnou,
že vládla měsícem, bez úhony
svým slovem odliv působíc i příliv.²⁰⁾
Ti tři mne okradli: ten poločert
(neboť jest pankart) s těmi spiknul se
na bezživotí mé: tyto dva brachy
musíte znát; to dítě temnoty
já za své jméní uznávám.

Kalibán. On dá mne uštípati do smrti.

Alonso. Není to Stefano, můj spitý číšník?

Sebastian. Jest opilý; odkud as víno měl?

Alonso. I Trinkulo je na mol. Kde jen vzali
ten slavný nápoj, jenž je ozařuje?
Jak přišel jsi do toho láku?

Stefano. Byl jsem v takovém láku od té doby, co jsem vás
naposledy viděl, že se bojím, aby mně kdy zase z kostí
vysáknul; aspoň se nebudu báti, že by mne mohly masařky
poštípat.

Sebastian. Nu, jakž je ti, Stefano?

Stefano. O netýkejte se mne! Nejsem více Stefano, nýbrž samá
křeč.

Prospero. Ty's, chlape, chtěl být králem ostrova?

Stefano. Ba! byl bych býval zjiřeným králem.

Alonso (ukazuje na Kalibána). Toť nejdивnější tvor, jejž jsem
kdy viděl.

Prospero. On jest tak nepoměrným ve svých mravech
jak v postavě. – Jdi, chlape, do mé chyše,
i se svými kumpány. Přejesli si
mít odpustění mé, vyzdob ji hezky!

Kalibán. Ano, to chci; a zmoudřím pro budoucnost',
a zasloužím si milost. Což jsem to
byl devaterý osel, že jsem držel
opilce toho za boha, a kořil
se tomu bláznu hloupému.

Prospero. Mějtež se k tomu, pryč!

Alonso. A složte tretky své, kde jste je našli.

Sebastian. Neb raděj ukradli.

Odejďou Kalibán, Stefano a Trinkulo.

Prospero. Já zvu teď vaši Výsost' a váš průvod
do chudé chyžky mé, kdež pro tu noc

si odpočinete, kterouž já z částky

takým vypravováním zapudím,

že zajisté vám rychle uplyne:

o událostech mého života,

o všechných zvláštních příběhách, co prošly
od mého příchodu na ostrov tento.

I dovedu vás ráno k vaší lodí,

a pak i do Neapole, kdež doufám

uhlídat sňatek těchto předrahých

miláčkův našich slavený; a odtud

se do Milána odstraniti, kdež

vždy třetí mou myšlenkou bude hrob.

Alonso. Já dychtím seznat minulý váš život,
jenž musí divně dojímati sluch.

Prospero. Chci vypravovat vše, aслибуji

vám tiché moře, vítr příznivý
a tak prospěšné plachty, že tam v dálce
královské vaše loďstvo dohoní.

(Stranou Arielovi) Můj Arielie! zlatoušku! – to úkol
jest tvůj; pak do živlův! Buď svoboden,
a měj se dobré. – Račte do vnitř vstoupit!

*Všickni odejdou, kromě Prospera, kterýž předstoupiv,
říká:*

Epilog. Ted' jsem zrušil kouzel díla,
vlastní jen mi zbyla síla
dosti skrovná; na vás jesti
zaklíti mne zde neb svézti
k Neapol; nedejte mi,
když jsem získal zas svou zemi,
lupiči odpustiv, kruto
zhynout na ostrovu tuto;
nýbrž pout mne rače zhosit,
vlídných rukou tleskem zprostit.
Vašich úst dech přízněplný
žěn mé plachty přes vše vlny,
sic nedojdu svého cíle,
jenž byl – vám se líbit' míle.
Nemám duchův víc ke službě
ani čar po marné tužbě.
A tak skončím, blaha zloupen,
nejsa přímluvou vykoupen,
jenž tak dobývá milostí,
že i s lidstva snímá zlosti.
Jak vy těch se chcete zhosit:
rače shověním mne zprostit.

Připomenutí.

Bouře (The Tempest) náleží mezi poslední práce Shakespearovy a klade se obyčejně na závěrek veškerých jeho dramat. Z dobrých důvodů nemohl tento kus být dříve sepsán, nežli r. 1610. V knize nadepsané: „Výtahy ze zpráv o dvorních zábavách za královny Alžběty a krále Jakuba I.“, kterouž Petr Cunningham r. 1842 vydal, jest poznamenáno, že byl na den všech svatých r. 1611 v paláci Whitehall' ském provozován kus nazvaný Bouře. Ovšem pozbylo toto určité svědectví na své váze, ježto se utvrdilo přesvědčení, že všecka udání o Shakespearovi v těchto zprávách jsou podvržena.

Za to však poukazují mnohá místa v Bouři a celá vnější úprava této hry na to, že měl básník před rukama zprávu o mořské výpravě do Virginie, kteráž r. 1610 vyšla pod názvem: „Odkrytí ostrovů Bermudas, jinak dáblovy ostrovy řečených.“ Sir George Somers, sir Thomas Gates a kapitán Newport odpluli totiž v máji r. 1609 z Anglicka s devíti lodími a 500 muži do Virginie. Dne 25. července rozptýlila strašná bouřka toto loďstvo, a lodí admirálská, na níž se řečení tří vůdcové výpravy té nalézali, zahnána byla na ostrovy Bermudské. Mužstvo té lodí, 150 osob, upustilo již od čerpání vody; považujíce všecko za ztraceno, rozžehnali se všickni vespolek a začali se opíjeti pálenými nápoji, jichž byla velká zásoba.

Konečně spatřil sir George Somers zemi a dodával lidem zmužilosti, takže znova čerpadel se chápali. Na štěstí dostala se lodí na dvě skaliska, mezi nimiž pevně uvázla. Mužstvo vystoupilo na břeh pomocí svých lodič, a též veškeré nářadí, lánoví a železo z korábu na nich uchránilo, což později k vypravení nové lodí dobře posloužilo. „Leč, praví dále Silvestre Jourdan, spisovatel této zprávy: naše šťastné a včasné zachránění nebylo ani tak podivné, jako nás pobyt a život tamtéž všecko naše očekávání překonal; neboť ostrovy Bermudas neměly nikdy obyvatelů, nýbrž byly odjakživa v pověti očarovaného a bohopustého místa, kde nic nebylo, než větry, bouřky a zlé počasí, pročež se jím každý plavec vyhýbal jako Scylla a Charybdě, aneb jako samému dáblu. My jsme tam však našli ponebí tak mírné a lahodné, zemi tak nad míru úrodnou a vším oplyvající, čeho k živobytí třeba, že jsme – ačkoliv naše zásoby potravin z největší části mořskou vodou byly zkaženy – předce plných devět měsíců tam ostali, a netolik se zotavili, občerstvili a hojně nasytili, nýbrž také znamenitou zásobu na svou cestu do Virginie s sebou vzali.“

V tomto vyličení, až i v jednotlivých výrazech jeho nelze znepoznati Prosperův ostrov, jakož také „vždy bouřlivé Bermudy“ v Bouři výslovně se jmennuje. Krom zprávy o těchto ostrovech tanuly básníkovi nepochyběně též jiné starší cestopisy na myslí; tak na př. nachází se v jednom popise cesty Magellanovy okolo světa z r. 1577 jméno Setebos, což prý byl bůžek divochů Patagonských. Tak jest i Kalibán prototyp divocha, ovšem z nejhorší stránky pojatý, jejž vzdělaný a nepochopitelnými silami nadaný Evropan sobě podmanil. Byly to tedy dobrodruzné cesty anglických plavců do nových zemí a jejich skutečné i bájené divy, kteréž daly směr obrazotvornosti básníkově a určily poněkud ráz a scenerii této dramatické báchorky.

Jaká to ale bujará, svěží a bohatá obrazotvornost u básníka, jenž padesátého roku svého nebyl více daleký, spojená s mistrnou promyšleností formy a znalostí hlubin duše lidské! Divomilá postava panenské Mirandy a milostný poměr obou snoubenců, obzvláště 1. výjev 3. jednání dotýkají se nejidealnějších strun našeho srdce.

Co se týče hlavního děje této báchorky, tuť třeba, jakož u Shakespeara již v obyčej vešlo, pátrati po pramenu, ze kteréhož básník snad čerpal. Německý romantik a překladatel Shakespearův Tieck upozornil na podobnou látku, spracovanou od Jakuba Ayrera, Shakespearova staršího vrstevníka (zemř. 1605), v divadelním kuse „Krásná Sidea“ nazvaném. Jak Prospero od svého bratra a krále Neapolského, tak jest u Ayrera ze své země vypuzen Ludolf, kníže v „Litavě“ (Littau) od Leudegasta

(Ludihosta?), knížete ve „Vltavě“ (Wiltau). Ludolf uprchne do lidopustého lesa, podmaní si tam čárami zlého ducha Runcifala, kterýž ale spíše na Faustova Mefistofela, nežli na útlého a dobrého ducha Ariela upomíná. Tent' mu vyjeví, že se v brzce bude moci zmocnit Engelbrechta, syna Leudegastova, aby se na něm buď vymstil za křivdu otcem jeho spáchanou, aneb ho použil co nástroje k opětnému na trůn dosazení. Brzy na to vystoupí, honbou v ta místa zaveden, Leudegast se svým synem a se dvěma „radami“, z nichž jeden také Franciscus se jmenuje. Engelbrecht se svým fámulem se na honbě odloučí od svých společníků a setká se tu s Ludolfem a jeho dcerou. Ludolf mají v jedné ruce meč a v druhé bílý prut, udeří jím Engelbrechta, jenž se dobrovolně vzdáti nechce, a ochromiv jej takto, učini ho svým zajatým. A tak jako Prospero Ferdinandovi, tak přikazuje Ludolf synovi svého odpůrce, aby nosil dříví jeho dceři. Sidea však nakloní se Engelbrechtovi, leč bez vědomí a proti vůli otce svého, a oba spolu uprchnou. Ludolf marně je pronásleduje, oni však na útěku se od sebe odloučí, Engelbrecht navráti se ke dvoru otcovu a již se má s jinou jakousi kněžnou zasnoubiti, když se tu z nenadání objeví Sidea, kterou již za mrtvou měli. Následek toho jest netoliko sňatek obou milenců, nýbrž i smír s Ludolfem, jemuž se země jeho zase navráti.

Z krátkého obsahu Ayrerova kusu jde taková jeho podobnost s Bouří na jevo, že zajisté nemůže být jen nahodilá. Dle zpráv, které nejnověji (r. 1865) Albert Cohn podal o blízkých stykách anglických a německých herců již za doby Shakespearovy, jest pravdě podobno, že Shakespearovi Ayrerova hra nebyla zcela nepovědoma. V provedení jest u obou básníků ovšem nesmírný rozdíl, neboť u německého dramatika té doby jest všecko neohrabáno a surové jak ve formě a v řeči, tak v osnově děje a charakterech.

Jest vůbec známo, že Ayrer čerpal své látky nejradiji z národních podání a pověstí; také „Krásná Sidea“ zakládá se na národní pohádce, nezdá se však být německého, nýbrž slovanského původu, k čemuž již jména Leudegast, Litau, Wiltau poukazují. Mimo to upozorňuji na prostomilou ruskou pohádku Žukovského „o králi Kojatovi“, kterouž můj otec do Včely z r. 1834 přeložil, a kteráž také v jeho Čítací knize pro II. třídu středních škol, ač o něco zkrácená, se nachází. Podobnost její s Ayrerovým kusem jest velmi patrná: Král Kojata, odloučiv se na honbě od své družiny, upadne v tenata čarodějnáka, podzemního krále Černucha, z nichž se vyprostí slibem, že mu dá to, co doma má a o čem sám neví. Jest to syn mezi tím narozený, králevic Milan, kterýž když dorostl, musí se odebrati k čaroději do

podzemní jeho říše. Není to však pouze namáhavá a sprostá práce, jako nošení dříví, kterouž Černuch jinochovi ukládá, nýbrž, jak se na pravou báchorku sluší, tři práce lidskou sílu naprosto přesahující, kteréž pod trestem smrti vykonati má. Také zde pomáhá mladému princi dcera čarodějova, krásná královna Velena, jsouc sama v kouzlech cvičena; leč když ku třetí práci ani její umění nestačuje, tu se dají oba milenci na útěk, jsouce třikrát pronásledováni komonstvem Černuchovým a posléze jím samým. Ušedše mu šťastně lstí a uměním Veleny, musí se oba jak v německé drámě na čas rozejít; též Milan zapomene na svou ochránkyňi a chce se jí státi nevěrným a s jinou se zasnoubiti; tu ona v den svatební k němu se odeběže, paměť a láska se Milanovi vrátí, a tak se končí báchorka jejich sňatkem a pitím medoviny.

V této slovanské pohádce jest tatáž látnka báječněji podána, v spracování tuším starobylejším a původnějším, u Ayrera ve formě otřelejší a fantastického rázu silně zbavené, za to však dramatičtější. U přirovnání obou povídek s Bouří Shakespearovou nenalezneme mezi touto a slovanskou pohádkou ovšem již skoro žádné podobnosti více, poněvadž britický básník z německého zpracování právě jenom to přijal, co ve slovanské pohádce jest jinaké, a toho nepoužil, v čemž se tyto poslednější shodují. Z toho ohledu jest „Krásná Sidea“ velmi zajímavá, poněvadž nám ukazuje metamorfosu též látky na cestě ze slovanského východu k britickému západu, kteréž bychom bez ní tušiti nemohli.

Nejprvě vytištěna jest Bouře na foliovém vydání r. 1623 s ostatními dramaty téhož básníka.

Poznamenání.

Str. 10.¹⁾ Prospero odložil na začátku tohoto výjevu svůj čarowný plášť, chtěje se svou dcerou pouze co otec rozmlouвати. Jakmile zase plášť vezme na sebe, stojí zde opět co kouzelník, a mocí kouzla svého pohříží Mirandu ve spaní, aby nebyla svědkem jeho rozmluvy s Arielem.

Str. 12.²⁾ Bermúdy (Bermudas) leží mezi 32° 14' a 32° 21' sev. šíře, a mezi 64° 40' a 64° 52' záp. délky, a sestávají z více než 300 malých, z moře nemnoho vyčnívajících korálových útesů, kteréž lodím velmi nebezpečny bývají. Ponebí jejich jest velmi vlidné a zdravé, avšak po celý rok a nejvíce na podzim, zuří na nich strašné bouřlivé větry. Juan Bermudez, Španěl, odkryl tyto ostrovy nejprvě r. 1522, r. 1609 ztroskotala se u nich lodí z nich Angličané; vláda britická přičítá jím zvláštní důležitost v ohledu strategickém. Viz ostatně také

Připomenutí.

Str. 17.³⁾ Jméno Setebos vzato z popisu cesty Magellanovy okolo světa z r. 1577, v němž se praví, že tak nazývali jihoameričtí Patagonci bůžka svého.

Str. 19.⁴⁾ Div a dívka nápodobuje hru ve slovech, kteráž zní v originálu *made*, učiněná stvořená, a *maid*, dívka.

Str. 19.⁵⁾ O tomto synovi Antoniově není v celé hře ani dříve ani později zmínky: zdá se, že básník jenom k vůli vtipné námítce Prosperově jej zde jmenoval, více ale na něho nespomněl.

Str. 24.⁶⁾ Opět nápodobení hry ve slovech. Sebastian namítá uštěpačně: *a dollar*, *tolar*, Gonzalo však běže slovo to ve smyslu *dolour*, bolest; oboje se stejně vyslovuje, ač rozličně píše.

Str. 24.⁷⁾ Tato narážka vyjímá se v češtině trochu nuceně, poněvadž u nás ženská jména tohoto způsobu nejsou a nebyla nikdy v obyčeji. Angličtí Puritáni Shakespearovy doby však dávali rádi dětem svým jména znamenající křesťanské ctnosti; tak tedy byla *temperance*, mírnost, střídmost, netoliko vlastnost, nýbrž i křestné jméno, a nepochyběně byla nějaká Temperantia osoba londýnskému obecenstvu dosti známá, kteráž asi jméno své nehrubě zasluhovala. Komu by se ten žert v překladu nelibil, ať zcela vynechá ty dva řádky, kteréž Antonio a Sebastian praví.

Str. 25.⁸⁾ Za touto větou vynechal jsem naprostě nepřeložitelnou hříčku ve slovech. Antonio po ni vpadne do řeči Gonzalovi: „Kdyby jen některá z jeho kapes (*pocket*) mohla mluvit, neřekla by že lže?“ Sebastian na to: „Ano, aneb by velmi pokrytecky mlčky snesla (doslovně: do kapsy vstrčila, *to pocket up*) jeho vypravování.“

Str. 25.⁹⁾ Kartago stálo skutečně nedaleko nynějšího Tunýzu, jakož dosud rozvaliny toho mocného druhdy punického města dokazují. Uštěpační dvořané se ovšem nedůvěřivě smějí pedantické učenosti starého poctivce, nevědouce, že smích padá nazpět na jich vlastní nevědomost. – Divotvorná lýra naležela Orfeovi, věštci a pěvci z mytického věku starého Řecka. Zpěvem svým a hrou na sedmistrunné lýře hýbal dle pověsti skalami a stromy, krotil dravou zvěř a utišoval bouřky mořské.

Str. 28.¹⁰⁾ Toto rozmarné vyličení jest patrně satyrou na utopické snahy oněch, kteří spásu lidské společnosti hledají v navrácení se k prvotnímu stavu přírodnímu, snahy, které, jak známo, skoro o dvě století později filosof Rousseau zastával.

Str. 39.¹¹⁾ Přisaha se v Anglicku skládala na evangelium, kteréž se při tom muselo polibit.

Str. 38.¹²⁾ Podle anglického přísloví: Ten musí mít dlouhou lžici, kdo chce s

ďáblem jídat. (He must have a long spoon, that will eat with the devil.)

Str. 39.¹³⁾ Muž ve měsíci s lucernou a psem jest prostonárodní výmysl germánského původu.

Str. 46.¹⁴⁾ O velrybě, kteráž r. 1574, jak Stowe vypravuje, u Ramsgate'u byla na břeh vyvržena, povídali si lidé, že měla oči na hřbetě.

Str. 53.¹⁵⁾ Bylť způsob za Shakespearovy doby, že ti, kteří na dalekou a nebezpečnou cestu se chystali, jistou sumu peněz položili s tou výminkou, aby s velikými interesy, obyčejně pětkrát tak veliká, se jim vyplatila, kdyby ve zdraví se navrátili. Bylo to tedy jakési pojištění na život. V Ben Jonsonově:

Every man out of his humour dí rytíř

Puntarvolo: Míním vydati se budoucí slavnostní rok na cestu, i abych uhradil výlohy, položiti 5000 liber sterlinků, tak aby se mi pět za jedno vyplatilo, až se s ženou a se psem domů navrátím.

Str. 64.¹⁶⁾ „O králi Stefano!“ Tento výkřik naráží na starou národní píseň, ve kteréž se král Štěpán pro svou spořivost v oděvech oslavuje. V Othellovi ji zpívá Jago.

Str. 64.¹⁷⁾ V anglickém jest dvojsmysl slova *line*, kteréž značí šňůru a též rovník, *aequator*. Plavícím se pod rovníkem vycházejí prý vlasy, dle jakési cestopisné zprávy tehdejší. Aby mezi šňůrou a rovníkem byla nějaká spojitost, bylo třeba několik slov mezi ně vložiti.

Str. 65.¹⁸⁾ Berneška (angl. barnacle, něm. Bernikelgans, Berniskengans, Baumgans, lat. *Anser bernicla*) druh husy, menší než naše domácí, šedivá, na hlavě a krku černá, kteráž v severních krajinách hnízdí a v Škotsku na břehách mořských se spatiuje. V šestnáctém a sedmnáctém věku se o nich bájilo, že se rodí uvnitř mušlí, kteréž na zvláštních stromech rostou, a Aldrovandi, italský přírodozpytec, současník Shakespearův (umř. 1605), takový strom i s husami vyobrazil. Mušle, kteréž k pověsti o tomto stromu zavdaly podnět, jsou vlastně skořepatí raci (*Anatifa*, *Entenmuschel*), kteříž tlustým, masitým stvolem na skalách v mořích evropských připevněni sedí.

Str. 73.¹⁹⁾ Shakespeare užívá obyčejně jména říše, země neb města místo mocnáře, praví tedy místo: vévoda Milánský (duke of Milan) zkrátka: Milán, což se mi zde vhodným vidělo zachovati, ač jsem jinde k vůli zřetelnosti raději „vévoda Milánský, král Neapolský“ a t. d. překládal.

Str. 76.²⁰⁾ Dle pověry působil měsíc záhubně na toho, kdo se mu přiblížil. Sykorka (Sykorax) byla ale tak mocná čarodějnice, že bez poškození měsícem vládla.